

1 Úvod	8
2 Teoretické zpracování problému	10
2.1 Znaky domácího násilí	10
2.2 Výskyt domácího násilí	11
2.3 Oběť domácího násilí	12
2.4 Pachatel domácího násilí	14
2.5 Příčiny domácího násilí	17
2.6 Důsledky domácího násilí	20
2.7 Domácí násilí z pohledu policie	20
2.7.1 Soukromí jako místo činu	21
2.7.2 Specifika domácího násilí	22
2.7.3 Problematická spolupráce policie s obětí domácího násilí.....	22
2.7.4 Pohled na domácí násilí v USA.....	24
2.8 Odborná pomoc obětem domácího násilí	25
3 Praktická část.....	29
3.1 Cíle předpoklady a metody šetření	29
3.1.1 Cíl šetření	29
3.1.2 Předpoklady šetření	30
3.1.3 Metody výzkumu.....	30
3.2 Vyhodnocení hypotéz.....	58
4 Závěr.....	63
5 Návrh opatření.....	64
6 Seznam použitých informačních zdrojů	66
7 Seznam příloh.....	67

*Já šeptala jsem do větru: "Bije mne, bije",
modlila se po nocích, aby už konečně táhnul
netroufala si říct pravdu nikomu
mé rodině, přátelům a dětem: však oni vědí*

*Oni šeptali do větru: "On ji bije, bije ji!"
Oni se modlili po nocích, aby už konečně táhnul.
Oni si netroufali říct pravdu nikomu.
jejich rodinám, přátelům a dětem: však oni vědí*

*Vytvořili jsme komplot hrobového ticha.
Nikdo neřekl nikomu, že ví
všichni jsme šeptali do větru: On ji bije, bije ji!"
a modlili se po nocích, aby už konečně táhnul.*

Mary Mareček

1 Úvod

V roce 1999 se řadila a Česká republika k těm několika evropským zemím, pro které výklad pojmu domácího násilí prakticky neexistoval. Tušený rozsah problému s jeho tragickými důsledky včetně vražd, sebevražd, trvalého poškození zdraví, traumat, týrání dětí, dospělých a seniorů si uvědomovalo jen několik odborníků. Ti však ve společenském prostředí, které raději problém domácího násilí bagatelizovalo či přehlíželo, měli jen velmi málo prostředků a příležitostí situaci řešit. Neochota společnosti se tímto problémem zabývat se projevovala i v absenci legislativy, chabé reflexi medií i nízké úrovni vzdělání pracovníků sociální sféry.

Domácí násilí - jev, který tu byl vždy, ale až v současné době se naše společnost začíná o tento problém stále více zajímat. Dlouho totiž bylo považováno za soukromý problém. Domácí násilí je nepřijatelná forma chování, velmi tvrdá a nezdravá podoba vztahů mezi rodinnými příslušníky. Odehrává se mezi partnery, ale i mezi jednotlivými generacemi, kdy se jedná o násilí na dětech a seniorech. Není možné ho zaměňovat s partnerskou hádkou či "manželskou rozepří". Při hádce totiž proti sobě stojí dvě přibližně rovnoprávné osoby, které jsou v podobném postavení a vyměňují si názory. V případech domácího násilí ale proti sobě stojí bezmocná a vystrašená oběť, která se obává trestu či napadení, a pachatel, který se skrze použití moci snaží oběť ovládat a donutit k tomu, co chce on. V partnerství nejsou týrané pouze ženy, najdou se i případy opačné, ty mají většinou jinou podobu. Ženy většinou nepoužívají fyzickou sílu, partnera například ponižují a psychicky deptají.

Podoby partnerského násilí se v průběhu vývoje společnosti mění a v jednotlivých kulturách se odlišují. Co je například v naší zemi považováno za domácí násilí, jiná kultura naprosto schvaluje či nařizuje. Vyskytuje ve všech společenských skupinách, nezávisle na vzdělání či ekonomické situaci pachatele či oběti.

Vzhledem k aktuálnosti a naléhavosti tohoto problému se chci ve své bakalářské práci tématem domácího násilí zabývat. Svou pozornost jsem zaměřila na domácí násilí páchané na ženách, protože různé průzkumy ukazují, že obětí domácího násilí jsou především ženy a právě násilí je jedním z největších problémů, které poškozují jejich zdraví. Násilí na ženách je jedním z významných společenských problémů, který má dalekosáhlé důsledky pro život a psychické i fyzické zdraví žen i pro fungování společnosti celkově. Násilím na ženách se rozumí každé jednání muže, jehož cílem je uplatňování moci anebo kontroly nad ženou. Může mít různé formy: domácí násilí, sexuální zneužívání, obchod se ženami, tzv. škodlivé tradiční techniky apod. Netrpí přitom jenom vnějšími zraněními, ale především duševními ranami. U týraných žen je čtyři až pětkrát větší pravděpodobnost, že se ocitnou na psychiatrii. Týrané ženy trpí těžkými depresemi a stávají se závislými na alkoholu či drogách.

Násilí vůči ženám existuje v každé zemi. Důležité však je, jak rychle a jaká pomoc bude týrané ženě poskytnutá. Při pomoci týraným ženám je důležitá propojenost odborníků s mimovládními organizacemi, protože při tom netrpí jenom ženy samy, ale jejich děti, pro které je to velmi traumatizující a tato zkušenost může na nich zanechat následky po zbytek života. Tyto děti se stávají účastníky domácího násilí a ve většině případů děti bývají přímými svědky násilných incidentů mezi rodiči anebo jsou s následky týrání matky konfrontovány mlčky. Např. registrují tělesná zranění matky či vnímají její strach nebo sklíčenost.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě základní části: teoretickou a výzkumnou. Část teoretická zahrnuje základní pojmy týkající se problematiky domácího násilí, především se zabývá obětí a pachatelem domácího násilí, příčinami a důsledky domácího násilí, dále legislativou a odbornou pomocí obětem. Ve výzkumné části jsme metodou nestandardizovaného dotazníku získali potřebné informace. Vzorkem jsou náhodné ženy ve šluknovském výběžku.

2 Teoretické zpracování problému

2.1 Znaký domácího násilí

Domácí násilí, termín vychází z anglického termínu "domestic violence", je pokládáno za zvláštní, samostatný a komplikovaný fenomén. Při domácím násilím je nejdříve ohrožena lidská důstojnost, potom zdraví a nakonec život. Mezi dva nejvýznamnější specifické znaky domácího násilí patří, že oběti velmi dobře znají pachatele a navíc s ním sdílejí mnoho společného, jako jsou děti, byt, bankovní účty, okruh známých a příbuzných a právě k druhému znaku patří, že tyto blízké vztahy blokují ochotu oběti trestný čin oznamovat, spolupracovat s policií a soudy. Spory mezi partnery mohou mít různou podobu, skutečností ovšem je, že časem se násilí stupňuje. Jedno uhození za čas bývá spíše výjimkou. Podle výzkumů bývá první facka prvním krokem k dalším násilným projevům, které se zabydlí již trvale jako způsob komunikace páru a postupně nabírají stále agresivnějších forem.

Domácí násilí probíhá v cyklech:

1. období vystupňování napětí – např. kritika, vyhrožování, zesměšňování,
2. samotný akt násilí – fyzické psychické, sexuální, atd.
3. omluvy, odprošování, svalování viny na ostatní – dárky sliby, že už to nikdy neudělá, pláč, obviňování partnerky, že za to vlastně může ona.

Domácí násilí je fyzické, psychické, sexuální či ekonomické, které se odehrává v soukromí, je opakované, má stupňující tendenci a vážně poškozuje celistvost nebo rozvoj osobnosti týrané osoby. Začíná často velmi nenápadně, takže si jeho prvních příznaků oběť často ani nevšimne. Pokud se ovšem domácí násilí hned v počátcích nezastaví, má stupňující tendenci - opakuje se a nabývá na intenzitě. Agresor i oběť jsou vzájemně blízké a důvěrně známé osoby, k násilí dochází uvnitř osobního vztahu mezi mužem a ženou, který může mít podobu manželství anebo dneska i často objevující se svazek jako druh a družka. Jsou k sobě citově, sociálně i ekonomicky vázání a dělí se o společné soukromí. Mezi fyzické násilí patří např. bití, kopání, škrcení, rdoušení, svazování, mlácení o zeď, ohrožování zbraní, pálení cigaretou, vytrhávání vlasů. Mezi psychické násilí patří např. ponižování zesměšňování, izolace, nečekané "kontrolní" návštěvy a telefonáty, pronásledování, vydírání, ovlivňování dětí, odepírání potravy a spánku, bránění styku s příbuznými a s přáteli. Tedy blízká osoba se chová ke svému partnerovi majetnický, žárlí na něj. Mezi sexuální násilí patří sexuální zneužití, donucování k určité sexuální praktice, přinucení svlékat se před partnerovými

přáteli. Agresor na svoji oběť nejčastěji útočí v soukromí, ve společném bytě, nebo v ústraní, kam nedosahuje veřejná kontrola. Domácí násilí není jednorázový a ojedinělý incident, ale dochází k němu opakovaně, střídají se fáze klidu s okamžiky násilí, po kterých může dojít k fázi usmírování a slibů. Přetrvává i po velmi dlouhou dobu v řadu několika let. Násilí, o které jde, je chladné, verbální i fyzické, tvoří ho očerňování, nepřátelské narážky, projevy povznesenosti, urážky i bití. Ničivý účinek vzniká ze zdánlivě neškodných opakovaných útoků, které se však dějí nepřetržitě a které samy nepřestanou, pokud se oběť nezačne bránit. Jde o trvalou agresi. Každá nadávka je ozvěnou těch, které předcházely a brání oběti zapomenout, jak by si to přála. Domácí násilí není normální jev a nikdo není povinen snášet ponižování ze strany partnera. Chyba je v tyranizujícím násilníkovi, nikoli v oběti. Oběť se nemá za co stydět. V naprosté většině případů je první projev násilí jen začátek. Sebekajícím slibům a omluvám se nemůže věřit, protože agresor se stejně nezmění. Jedná se o uzavřený kruh, ze kterého se těžko uniká. K násilí ve vztahu totiž nedochází neustále - střídají se období násilí a relativního klidu. V násilném vztahu se totiž projevují tři faktory: láska, naděje, že se vše zlepší, že se partner změní a strach. Cyklus domácího násilí, v němž se střídá období "líbánek", vzrůstající tenze, konfliktu a "usmírování", se tak stále opakuje - navíc se stupňující tendencí.

2.2 Výskyt domácího násilí

Týrané ženy většinou své ponižování tají, protože společnost dosud jasně neodsoudila teror mužů za dveřmi kuchyně a ložnice. Často přetrvávají mýty: „Že si za to může sama“, „že se jí násilí líbí, jinak by ze vztahu odešla“. Řada lidí je přesvědčena, že ženy prostě sekýrují, otravují, zbytečně dráždí, ponižují nebo obtěžují své manžele či partnery, nebo nedělají to, co mají, selhávají v plnění svých povinností jako manželky, matky apod., a proto jsou svými partnery bity nebo týrány. Avšak to, jak se chová druhá strana, nikdy nemůže sloužit jako důvod k ospravedlnění násilí druhé strany. Je nutné, aby společnost domácí násilí důsledně odmítla. Týrání nesmí být považováno za věc soukromou, ale tím, čím skutečně je - trestným činem. Domácí násilí se týká zhruba 16 procent českých partnerských párů. Vyskytuje se v rodinách všech příjmových kategorií a ve všech zeměpisných šířkách. Nemá na něj vliv vzdělání, náboženská orientace, věk, sociální ani etnický původ. České veřejnosti chybí přesvědčení, že násilí v rodině není věcí soukromou, ale že je to společensky zavrženíhodné chování, kdy jeho znaky naplňují skutkovou podstatu trestného činu. „Pokud se týrání objeví, připomíná stroj, který, když byl jednou uveden do chodu může již všechno

samospádem rozdrtit. Jedná se o strašný jev, k jehož vlastnostem patří nelidskost, nelítostnost a bezcitnost.“ (Hirigoyen, 2002)

2.3 Oběť domácího násilí

Oběť nevstupuje do partnerského vztahu s předpokladem vzniku projevu některých forem domácího násilí a ani agresor předem neupozorňuje na jeho vznik, takže oběť je zaskočena chováním partnera a neví jak reagovat. Právě první reakce může být proto velmi důležitá pro další vývoj domácího násilí. Psychické týrání vzniká nebolestivým způsobem a šíří se zákeřně. Zpočátku vše berou na lehkou váhu, nechtějí vyvolávat nějaké neshody, nebo se zlobit pro „menší nedorozumění“. Oběť násilí má pocit, že může projevům násilí zabránit a snaží se co nejvíce přizpůsobit agresorovi a vyhovět jeho přáním. Podřizuje se autoritám, protože nesnáší konflikty. Dochází ze strany oběti k vynakládání obrovského úsilí k uspokojení partnera a oběť se dostává do velkého stresu, který ji postupně vyčerpává. Oběť se naučí vnímat realitu pokřiveným, zmanipulovaným způsobem. Snaží se alespoň zdánlivě porozumět tomu, co se děje. Velmi často obviňuje sama sebe, neboť nesplnila očekávání partnera. Často ztrácí schopnost spolehlivě rozlišovat realitu od toho, co je „normální“. Dochází k omlouvání partnera a z nepochopitelných důvodů často vinu připisuje sama sobě, či vnějším okolnostem jako je nezaměstnanost, nemoc či alkohol. Útoků ze strany agresora přibývá a oběť je pravidelně zaháněna do úzkých a do méněcenného postavení. V průběhu dlouhého období snáší ponižující a nepřátelské zacházení. Oběť málokdy dokáže použít práva, které je na její straně, právě především v případě, že se pokládají za iniciátory rozchodu, což bývá velmi časté. Pocity viny je vedou k velkorysému chování v naději, že agresorovi uprchnou. Dopouští se však pod tlakem mnoha chyb, je zmatena a nemůže tedy svůj život žít naplno. Když si oběť uvědomí, že je s ní manipulováno, vyvolává to v ní pocit strašné úzkosti, které se nemůže zbavit, protože často neví o nikom, komu se mohla se svým problémem svěřit. Kromě zlosti pociťuje oběť v této době i stud z toho, že není milována, že je ponižovaná a že ponižování podlehla. Pro okolí se může stát neúspěšnou, neschopnou, protože své jednání neovládají. Nepřipouští si, že situace je vážná, zlehčuje svá zranění, odmítá možnost záchrany. Na tyto násilné činy se neumírá, přesto zanechávají na duši velkou jizvu, protože oběť ztrácí část sebe sama. Oběť musí jednat hned a nepodceňovat situaci. Dle agentury STEM¹ oběť většinou vyhledává pomoc v průměru až po 6 letech strádání za

¹ Desatero o domácím násilí. IN Tiskový servis Odboru prevence kriminality, MV, prosinec 2001, str. 12

zavřenými dveřmi, většinou až tehdy, kdy „jde o život“. Nejčastěji hledají pomoc u lékaře a policie. Oběť si uvědomuje, že žije v neuspokojivém vztahu, ale utěšují se, že je lepší takový vztah než žádný. Pokud se jedinec naučí, že nemá žádnou kontrolu nad nepříjemnými událostmi a každý jeho pokus o změnu dopadne špatně - prohrou, propadne netečnosti a pasivitě, která může vést až k jeho smrti. Je důležité, aby oběti nezůstávaly pasivní, aby aktivně jednaly, kladly podmínky dalšího soužití, hrozily zveřejněním či sankcemi, popřípadě vyhledaly odbornou pomoc.

Ženy, které se prvnímu ataku aktivně bránily mají větší šanci v budoucnu na opakování násilí adekvátně reagovat. Ty, které byly od počátku pasivní, nejsou ani později schopny aktivně zareagovat a vyhledají pomoc, až když jde skutečně o život. Pravděpodobně mohou ze zoufalství zaútočit i na pachatele. Mají velmi snížené sebevědomí, jsou nejisté, nerozhodné, nedokáží posoudit, zda to co se děje je normální nebo ne a tudíž vyhledat pomoc. Ztrácí úctu samy k sobě, respekt k vlastní hodnotě.

Syndrom týrané ženy je soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí. Tyto charakteristiky dělíme do tří skupin:

1. příznaky posttraumatické stresové poruchy

- ztráta životních perspektiv,
- celková netečnost až otupělost,
- není snadné je oslovit, málo přístupné při kontaktu,
- malá účast na vnějším dění,
- zablokování exprese vzteku, nejsou schopné přirozeného chování, projeví-li někdo silné negativní emoce,
- tzv. extrémní laskavost, tj. z násilnického partnera má strach a dělá vše pro jeho uklidnění a vyhovění mu. S tímto chováním se setkávají při prvním kontaktu ošetřující lékaři či pracovníci poraden.

2. naučená bezmocnost

Pokud se jedinec naučí, že nemá žádnou kontrolu nad nepříjemnými událostmi a každý jeho pokus o změnu dopadne špatně - prohrou, propadne netečnosti a pasivitě, která může vést až k jeho smrti. Důležitou roli hraje víra ve vlastní možnosti nebo iluze kontroly, nikoli reálná schopnost kontroly.

3. sebezničující reakce

Sebezničující reakce jsou typickou, přirozenou strategií vyrovnání se s opakovaným násilím, poněvadž jsou to paradoxní účinky poškozování blízkým člověkem, veřejnost je nechápe.

Jde o:

1. popírání viny trýznitele – oběť připisuje vinu vnějším okolnostem, např. nezaměstnanost, nemoc, alkohol
2. minimalizace následků – oběť nevnímá vážnost situace, zlehčuje svá zranění,
3. popírání poškozování – oběť popírá své zneužívání, vymýšlí si jiné důvody pro svá zranění
4. odmítání možnosti záchrany – oběť odmítá možnost záchrany tím, že je pro ni nemožná a opakovaně se vrací k partnerovi.

Ženy neodcházejí od násilného partnera z řady důvodů - chtějí zachovat dětem úplnou rodinu, mají k partnerovi stále citový vztah, omlouvají jeho jednání a hledají chyby především v sobě. Mezi důvody, proč oběť neodejde, ale patří i strach z fyzického napadení. Týraná žena je ubíjena střídajícím se chováním svého partnera. Ten na jednu stranu vystupuje jako neutrální nebo laskavý partner, ale na stranu druhou je vůči ní fyzicky agresivní a nepřátelský. Čím více se tyto podoby vztahu od sebe odlišují, čím více se vyhrocují, tím pravděpodobněji dochází k tzv. paradoxní vazbě na partnera. Přírozeným důsledkem jsou potom sebezničující tendence. Týraná ženy si vytváří vlastní pojetí světa, ve kterém žije, mění nesnesitelnou realitu tak, aby mohla fungovat v zaměstnání, v širší rodině. Zde má i nevysvětlitelné násilí zdánlivě logické a věcné důvody. Žena připisuje vinu za partnerovo týrání sobě, obviňuje sebe samu. To je odlišujícím znamením zinscenovaných obvinění z domácího násilí, údajná oběť totiž nedává vinu sobě.

K dalším mýtům domácího násilí patří, že oběti násilí pocházejí z rodin, kde bylo násilí problémem a v dospělosti si samy zvolily životního partnera, který svým jednáním zapadá do vzorce násilného chování, který přejaly doma od rodičů. Existuje i mnoho důkazů, že se násilné chování skutečně opakuje v následujících generacích. Platí to hlavně na mezigenerační přenos z otce na syna, to znamená v mužské linii rodu. Jsou však také důkazy, které naznačují, že ženy, které byly v dětství svědky domácího násilí, nemají o nic větší riziko, že se v dospělosti stanou obětí násilí, než ženy, které vyrůstaly v klidném domově.

2.4 Pachatel domácího násilí

Nejpravděpodobnější příčinou okolností domácího násilí je osobnostní založení pachatele. Popisy pachatelů mohou být od silně se kontrolujícího, dominantního typu až po impulzivního, úzkostně zlostného, slabého a podezíravého typu pachatele. Pachatel domácího

násilí se většinou jinak chová na veřejnosti a jinak doma. Partner má dva vzorce chování: laskavé a přátelské, které prezentuje na veřejnosti a násilnické chování vůči své partnerce v domácím prostředí. Právě dvojí tvář partnera obětem ztěžuje situaci a bývá i zdrojem nejrozumnějších mýtů o ději v rodině pro okolí. Na straně jedné vzbuzuje pocity domnělé viny, na straně druhé blokuje odvahu svěřit se svými starostmi – oběť se totiž obává, že jí okolí neuvěří. Ani profesionál často nemůže uvěřit, že ten tichý, příjemný a vzdělaný muž by se mohl dopustit takových násilností. Zvláště, když neexistuje žádné svědectví. Agresor si konflikt nepřipouští, popírá ho. Pachatel domácího násilí navíc neopouští jako u jiných trestných činů či přestupků "místo činu" - díky určité toleranci totiž neočekává, že by za své chování mohl být odsouzen či potrestán

Mezi trestné činy, ke kterým nejčastěji dochází v rámci partnerského násilí patří

ust. § 197a trestního zákona¹ - Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci

Pachatel vyhrožuje usmrcením, či těžkou újmou na zdraví a v oběti takového jednání vzbudí důvodnou obavu, že své výhrůžky vyplní.

ust. § 221 trestního zákona - Ublížení na zdraví

U tohoto paragrafu není pouze důležité, jak dlouho se oběť léčila se způsobeným zraněním, ale především, jakým způsobem byla omezena na běžném způsobu života. Tedy např. zda mohla vykonávat běžné domácí práce, zda se mohla najíst a pod.

ust. § 222 trestního zákona - Těžká újma na zdraví

Těžkou újmu přesně definuje ust. § 89 odst. 7 trestního zákona - kdy se jedná o zmrzačení, ztrátu nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztrátu nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohyždění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy nebo delší dobu trvající porucha zdraví.

ust. § 231 trestního zákona - Omezování osobní svobody

Omezování osobní svobody člověka se rozumí znemožnění jeho pohybu, např. uzamčení v místnosti, spoutání a pod.

ust. § 235 trestního zákona - Vydírání

Vydírání je nucení pod pohrůžkou násilí či jiné těžké újmy k tomu, aby něco člověk konal, opominul nebo trpěl.

ust. § 237 trestního zákona Útisk

Útisk má vlastně stejnou definici jako vydírání, pouze pachatel při nucení zneužívá tíseň či závislost oběti.

¹ Trestní zákon č.140/1961 Sb.

ust. § 241 trestního zákona Znásilnění

K znásilnění dochází tehdy, pokud pachatel násilím nebo pod pohrůzkou násilí donutí jiného k souloži nebo jinému obdobnému pohlavnímu styku nebo když k takovému činu zneužije bezbrannosti jiného.

Při podání trestního oznámení je nutné vzhledem k tomu, že partneři jsou osoby blízké, poučit je dle ust. § 163 odst. 1 trestního řádu¹. Toto ustanovení vymezuje druhy trestných činů, ke kterým je nutný souhlas poškozeného, aby pachatel mohl být potrestán. Pokud poškozený dá souhlas k trestnímu stíhání pachatele, může tento kdykoli vzít zpět. Pokud nedá tento souhlas, později již tento nemůže vzít zpět. Paragraf 163 má za následek, že pachatel není za svůj čin odsouzen. Na výše uvedené trestné činy musí být souhlas poškozeného vyjma trestného činu Zbavení osobní svobody a trestného činu Útisku.

Pamatuji se na případ ze své praxe(rok 2000), kdy jsem byla přivolána k dívce, která měla tělo samou podlitinu, škrábance, nateklý obličej, že jí nebyly pomalu vidět ani oči a vytrhané vlasy. Až když jsem dostala do ruky její občanský průkaz, poznala jsem, že jí znám. Zranění jí způsobil její přítel, se kterým žila ve společné domácnosti. Ten večer spolu byli u svého známého, kde popíjeli alkohol. Později jí známý začal líbat na prsa. Jí se to nelíbilo, ale její přítel nikterak nezasáhl, proto odešla domů spát. Po hodině jí probudil její přítel, který jí vytáhl za vlasy z postele. Ona upadla na zem a tímto způsobem jí táhl z prvního patra ze schodů do přízemí domu. Zde jí opakovaně napadl, použil i kovovou tyč na záclony. Celé její utrpení trvalo několik hodin. Až k ránu se jí podařilo z domu utéct ke známým, kteří jí zavolali pomoc. Když jsem tuto dívku později v nemocnici vyslýchala, nemohla jsem pochopit, že ona ve své výpovědi svého přítele omlouvala. Při útoku mu prý stále říkala “Vašíčku, proč to děláš, co jsem ti udělala?“. Vůbec si nepřipustila, že by on mohl být ten viník. Byla jsem povinna jí poučit dle § 163 trestního zákona a když jsem to během své praxe nikdy nedělala a ani mi to má profese neumožňuje, přesvědčovala jsem jí, aby dala souhlas k trestnímu stíhání svého přítele. Navrhovala jsem jí, že pokud bude souhlasit s jeho trestním stíháním, může vzít souhlas zpět. Ale pokud se tak rozhodne, ať to učiní po delší době, aby viník byl v nejistotě, aby věděl, že za svůj čin nese plnou zodpovědnost, a že pro násilí neexistuje žádné ospravedlnění. Vysvětlovala jsem jí, že si zaslouží něco lepšího, že násilí se bude stupňovat. Po delším přemýšlení dala souhlas k trestnímu stíhání. Bohužel jen, co jsem skončila výslech a odjela z nemocnice, telefonovala, že si to rozmyslela a svůj souhlas chce vzít zpět. Nevím, co se odehrávalo v nitru dívky, myslím si však, že si sebe nedokázala vůbec

¹ Trestní řád č.141/1961 Sb

vážít. Možná, že vyrůstala v rodině, kde byla svědkem obdobných situací, takže to považovala za běžný způsob partnerské komunikace. Později si dokonce svého přítele vzala za manžela a odstěhovali se.

Vzhledem k tomu, že pachatelé této závažné trestné činnosti byli nedostatečně trestáni, byla do trestního zákona zahrnuta nová samostatná skutková podstata trestného činu v **§ 215a trestního zákona** zahrnující pouze domácí násilí a vyjadřující specifické znaky tohoto trestného činu. Pachatelé v tomto případě týrají jiné osoby a činí tak vůči osobám blízkým a dalším osobám žijícím s nimi ve společně obývaném bytě nebo domě, přitom nemusí vést společnou domácnost (v případě rozvedených manželů dětí a prarodičů, nájemce a podnájemnice.) V důsledku toho je u nich dána specifická vzájemná forma vzájemnosti, která plyne ze skutečnosti, že pachatel i oběť mají společné bydliště a mají ztíženou možnost tento společně obývaný byt nebo dům opustit. Týrání se podle nové skutkové podstaty týká jak osob blízkých, tak i jiných osob žijících ve společně obývaném bytě nebo domě. Nevyžaduje se, aby u oběti vznikly následky na zdraví, ale musí jít o jednání, které týraná osoba pro jeho krutost, bezohlednost nebo bolestivost pociťuje jako těžké příkoří. Přísnější trestní sazbou bude postižen spáchá-li pachatel čin zvlášť surovým způsobem nebo na více osobách nebo pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu. Pokud trestný čin má znaky domácího násilí, pak policejní orgán **nevyžaduje souhlas poškozené osoby s trestním stíháním** osoby blízké. Zákonodárce odepřením dispozičního práva, přihlédl ke zvláštnostem domácího násilí a k určité závislosti oběti na pachateli.

Je nutné stanovit hranice těm, kteří násilí způsobují a to jak vytvořením zákona, tak především jeho důsledným používáním, trestním stíháním a sankcemi. Muži, kteří se dopouštějí násilí na ženách musí dostat výrazný signál, že tolerance vůči domácímu násilí neexistuje. Čím více budou za své činy odpovídat, tím více se svém jednání zřeknou násilí.

2.5 Příčiny domácího násilí

Jako příčiny bychom mohli uvést tyto důvody :

1. **Ceolospolečenské** - domácí násilí je ve společnosti podporováno a udržováno převládající hierarchií hodnot, která je založena na nadvládě a dominanci mužů
2. **Lokální** – konkrétními faktory, které přispívají k domácímu násilí, mohou být nezaměstnanost, nízký příjem, nízká vzdělanost komplikující dané osobě přístup k síti sociálních institucí atd.

3. Rodinné – k rizikům, které zvyšují náchylnost k propuknutí domácího násilí, plynoucí ze samotné podstaty rodinného soužití patří např.:

- privátnost, která komplikuje uplatnění mechanismů sociální kontroly
- víra pachatele na vlastní právo k ovlivňování členů své rodiny
- předepsané role členů rodiny (jejich chování je regulováno obecnými předpisy)

4. Osobnostní – vycházejí z individuálních charakteristik pachatele, oběti a jejich vzájemné interakce. Pachatelé se pravděpodobně naučili díky mechanismům sociálního učení řešit stresující a omezující situace agresivním chováním. Je pravděpodobné, že sami prošli tíživým dětstvím a okusili na sobě traumatizaci násilím. Takový to kontakt jedince v dětství s násilím je rizikovým faktorem.

Kde se vlastně domácí násilí bere a proč vůbec existuje? Na tuto otázku není jednoduché odpovědět. „Výzkumy ukázaly, že v naprosté většině případů za ně může povaha útočníka jako např. sklon k agresivnímu chování, negativní emocionalita, až za touto příčinou se objevil alkohol, psychická porucha nebo neshody. Bohužel, agresivní rysy povahy často vyplují na povrch až po mnohaletém soužití, například v době nějaké krize.“ (Červenková, 2003). Závisí hodně na kvalitě vztahu mezi dospělými partnery, kdo a jak uplatňuje v rodině moc a kontrolu.

Bohužel svědky domácího násilí mezi mužem a ženou jsou často jejich děti, což má špatný vliv na jejich psychiku a na postoj k budoucímu životu. Zákeřné pronásledování se uskutečňuje přes kontakty, které se týkají dětí, kteří poté vidí, jak matka zoufale pláče či zběsile křičí. Děti jsou používány jako nástroj pro nátlak na matku. Agresor nebere ohledy na to, že svým působením na děti jim ubližuje, sleduje pouze jeden cíl- ublížit matce. Nestačí, že jí dokazuje, že je špatná žena, chce taky dokázat, že je špatná matka. Chce dokázat, že ona bez něj nic nedokáže, že za všechny neúspěšné rozhodnutí je zodpovědná ona. Takovéto agrese destabilizují celou rodinu. Děti jako svědkové si nedovedou představit, že by k takovému jednání otce docházelo bez příčiny. Nedokáží pochopit, že jeden rodič říká pravý opak toho, co tvrdí ten druhý. Právě toto psychické týrání, které často uniká pozornosti okolí, způsobuje velké škody. Děti se nemohou bránit, podléhají autoritě dospělého, která je

umlčuje. Ačkoli se jedná o nepřímé násilí, je tato forma domácího násilí velmi častá. Je zaměřena na ženu, kterou chce partner zničit a pokud se mu to daří špatně, děti jsou ta největší zbraň, kterou lze na ženu uplatnit. Děti jako svědci konfliktu, kterých se jich netýká, se stávají terčem zlovolných projevů určených rodiči. Kde již bývají situace vyhrocené, tak zraněná matka si vylévá zlost na dětech, jelikož se před agresorem nedokáže projevit. „Dítě pak nese svůj díl utrpení a jestliže nenajde řešení samo v sobě, bude v budoucnu jednat obdobně. Tak dochází k přesunu nenávisti a destrukce. Agresor nemůže svou morbidnost ovládnout a nenávist se přenáší z nenáviděného partnera i na děti, ze kterých se tak stává terč určený ke zničení“ (Hirigoyen, 2002).

Květa je po druhé vdaná. S druhým manželem zažila něco, co se slovy popsat nedá. Poznali se na inzerát a ona věřila, že je to ta pravá láska. Měla syna z 1.manželství a on ho přijal moc hezky. Jenže těsně před svatbou jí napadl a to jen z důvodu, že si ho nechtěla vzít, když si to jeho matka nepřála. Omluvil se jí a ona věřila, že vše bude dobré. Když se vzali jeho bití, urážky jak vypadá, že má malá prsa, ať se podívá někdy na sebe do zrcadla a atd...,neznalo mezí. Za půl roku manželství se rozhodli mít miminko. Myslela si, že si jí bude potom víc vážit, ale...Od narození druhého syna se mu přestala líbit úplně a bití a ponižování bylo na denním pořádku. Ke všemu začal napadat slovně a nervovými záchvaty i syna z prvního manželství. Psychicky se z toho zhroutila a začala se léčit. Jeho časté napadání hlavně syna jí donutilo k podání žádosti o rozvod. Když mu přišlo předvolání, klečel jí u nohou a prosil s pláčem, aby to stáhla, že se změní. Udělala to, protože jí ho bylo líto a věřila mu. Jenže jeho milé chování vydrželo jen měsíc a vše začalo znovu. Po všem, co jí udělal, řekl, že už jí nebude bít, ale že jí zničí psychicky, udělá z ní nesvéprávnou a vezme jí děti, protože už to pro něho prý nebude takový problém, když už se jednou léčila. Květa dostala z něho strach, protože ji začal vyhrožovat nejen tímto, ale i tím, že když ho nemají rádi, že je nechá pozabíjet. Dost se tím trápila a na zdraví to moc nepřidalo. Když se ho zeptala po 12 letech manželství, za co jí celý život považoval, když jí ani neobjal, nedal pusy a milování bylo vždy jen na 3 minuty bez pohlazení a jeho potřebu, že si začíná připadat jak štětko. Odpověděl, co si celou dobu myslela. Nakonec chtěla už všechno vzdát, ale přišel jí do cesty milý človíček, který jí i děti vzal k sobě a už několik měsíců žijí všichni spolu. Květa podala žádost o svěření syna do vlastní péče a ani v těchto chvílích jí manžel nedává pokoj s výhrůzkami, že je všechny pozabíjí. Květa však situaci překonává jen díky příteli, který jí dokáže obejmout a pohladit. Nikdy však nepochopila chování manžela, který nepil, sportoval ...

2.6 Důsledky domácího násilí

K typickým důsledkům domácího násilí patří důsledky jak psychické, tak fyzické.

Mezi psychické důsledky patří:

- zvýšená psychická zranitelnost
- ztráta sebevědomí
- ztráta životních iluzí, o které se opírá duševní stabilita
- pocit bezmoci
- intenzivní pocit viny, sebeobviňování
- nápadná oddanost vůči trýzniteli
- emocionální labilita
- vymizení radosti ze života
- získání nedůvěry ve vlastní síly
- sebestrukce či deprese

Mezi fyzické důsledky patří důsledky zranění, rány, poškození těla:

- zarudnutí kůže, modřiny
- škrábance
- popáleniny, zlomeniny

2.7 Domácí násilí z pohledu policie

Čírtková (2003) uvádí, že „z empirických šetření bylo zjištěno, že domácí násilí postihuje asi 10% partnerských vztahů. Některé výzkumné zprávy uvádějí podstatně vyšší výskyt. I to je důvodem, proč se v současnosti věnuje domácímu násilí mimořádná pozornost na poli teorie, výzkumu i praxe. Renomovaná univerzitní pracoviště z Evropy i USA spolupracují na zajímavých výzkumných projektech a i policie různých zemí vyčleňuje domácí násilí jako téma vhodné zvláštního zřetele.“

Výjezdy na místa domácího násilí u policistů nejsou v policejní praxi příliš oblíbené, k čemuž přispívají především subjektivní i objektivní okolnosti, které souvisejí s podceňováním významu a náročnosti policejní práce, kterou je třeba na místě partnerských rozepří odvést. Řešení incidentů spjatých s domácím násilím není zatím pokládáno za skutečně důležitou a obtížnou policejní činnost. Policie nemá v současné době dost pravomocí, aby mohla zasáhnout tak, aby nedocházelo k opakování násilí. Proto občané nepokládají policii při zásahu za toho, kdo to vyřeší. Občané spíše ocení dopadení bankovního

lupiče nebo drogového dealera, než muže který bije svoji ženu. Často se stávalo, že když už oběť našla odvalu a kontaktovala policii, tak ve většině případů, pokud jednání mělo charakter přestupkového jednání - tedy docházelo k rozvíjení domácího násilí - tak se řízení zastavilo, jelikož spáchání skutku nebylo pachateli prokázáno, když na místě činu je pouze pachatel a oběť. V přestupkovém řízení navíc zákon ukládá navrhovateli, tedy oběti, uhradit náklady řízení ve výši 500 Kč. Tudíž oběť bývá ještě finančně postižena.

Z výše uvedeného vyplývá, že domácí násilí v současnosti představuje pro policejní výkon poměrně složitý problém, protože i když jsou pachatel i oběť od počátku policii známí a mohlo by se tudíž na první pohled zdát, že jde o jednoduchou záležitost, je tomu ve skutečnosti právě naopak. Jenom skutečnost, že je pachatel od počátku známý neusnadňuje kvalitní policejní řešení partnerských násilností, dokonce často ani neumožňuje včas a účinně zabránit pachateli pokračujícím (fyzickým, psychickým či sexuálním) týrání oběti.

Čírtková (2003) dále uvádí, že: „K objektivním okolnostem, které činí z incidentů domácího násilí problematické epizody pracovního dne policistů, patří jejich evidentní stresovost. Policisté musí být mentálně připravení na poměrně velký akční rádius ve svém konání. V konkrétním živém případě není totiž předem jasné, s jakou situací se na místě setkají. Možné je téměř vše počínaje specificky policejní prací (odzbrojení pachatele, zajištění a ohledání místa činu, přijetí trestního oznámení atd.) až po téměř „ nepolicejní, „ lidské působení (psychologická intervence ve smyslu uklidnění emocí, empatický rozhovor s rozrušeným dítětem, které bylo očitým svědkem vyhrocené situace atd.).“

2.7.1 Soukromí jako místo činu

K případům domácímu násilí dochází uvnitř reálného osobního vztahu mezi mužem a ženou, který může mít podobu manželství nebo podobné déle trvající relace (druh – družka). Agresor na svoji oběť tedy útočí na soukromé půdě (nejčastějším místem činu je společný byt) eventuálně jinde v ústraní, kam nemá přístup širší veřejnost nebo nejbližší příbuzní. Policie zpravidla dojíždí k jednotlivému incidentu krátce po vyvrcholení incidentu, když už se v místě útoku nic neděje a je zde zdánlivý klid. Její vstup na místo činu bývá komplikován mnoha okolnostmi. Každý vstup do soukromého obydlí je pro zasahujícího policistu vždy jasně dán právními předpisy. Dále je zde dalším činitelem neochota agresora, který brání policii ve stupu s tím, že nesouhlasí, aby zasahující policista vešel do bytu s argumentem, že se zde nic neděje a že se jedná o jejich soukromý problém. Překvapující pro zasahujícího policistu může být zdánlivě nepochopitelná apatická reakce napadené oběti. Tato apatie bývá pláštíkem kryjící strach z dalšího útoku proti oběti ze strany agresora poté, co by oběť

spolupracovala s policií. Jako dalším problémem je neexistence svědků, neboť se jedná o konflikt mezi dvěma osobami, neboť jsou přítomní další rodinní příslušníci - děti, rodiče, prarodiče, kteří k věci odmítají vypovídat a jsou k celé události hluchí a němí. V neposlední řadě je problém s nedostatkem důkazů, který je typickým pro případy domácího násilí.

2.7.2 Specifika domácího násilí

Specifickým znakem domácího násilí je opakování a postupný nárůst intenzity jednotlivých incidentů. Pro policejní postup je podstatné, že jednotlivé incidenty, jsou-li posuzovány izolovaně, nemusí dosahovat prahu trestné činnosti. V této části je podstatné u oběti překonat pocit studu, který ji nedovolí policii sdělit vše. V mnoha případech oběť uvede pouze věci, které je schopna vypovědět bez většího pocitu studu a ostatní zamlčet a pokud je přímo na tyto věci oběť dotazována, je schopna tyto skutečnosti popřít a zamlčet. V oficiální (policejní) reakci je tudíž lze bagatelizovat či zcela přehlížet. V praxi to znamená, že oběť musí vyčkat dokud u ní nenastanou takové následky, které překročí šedou zónu mezi morálkou a zákonem, nebo dojde k překonání studu a jsou ze strany oběti uvedeny všechny skutečnosti dle kterých se dá jasně rozlišit mezi trestným činem a přestupkem. Takový moment zlomu sice udává platný trestný zákon, ale ten řeší pouze eventuální postih pachatele. Není zde však řešena ochrana oběti před pokračujícím domácím násilím.

Při současném rutinním postupu tak není možné postihnout specifiku domácího násilí, tj. že znaky závažnosti a nebezpečnosti získávají jednotlivé incidenty často teprve jako součást chronické, stupňující se situace. Před zavedením do praxe nového trestného činu dle §215a tr. zákona policie opakovaně dojížděla na „známé“ místo, aniž by efektivně přispěla k eliminaci domácího násilí do budoucna. Jednotlivé výjezdy vyznívali na prázdno. Policisté bývali frustrováni, protože jejich řešení těchto problémů spočívalo v tom, že se vyslechla oběť a poučila se o možnosti nedání souhlasu a možnosti svůj souhlas vzít zpět. Oběť tak měla pocit bezmocnosti a pachatel beztrestnosti. Násilí mezi partnery ovšem eskalovala a mnoha případech končila tragicky. Časem se ukáže, zda novelizace trestního zákona, přinesla přínos pro oběti domácího násilí.

2.7.3 Problematická spolupráce policie s obětí domácího násilí

Oběti domácího násilí se při kontaktu s policií a justicí chovají obvykle jinak než oběti poškozené cizím pachatelem. Jejich ochota spolupracovat s policií kolísá. Hledají u policie pomoc krátce po incidentu, obvykle však setrvávají v blízkosti obviněného útočníka a

jsou tak vystaveny jeho nátlaku. Pokud by zde existovala možnost oddělit agresora od oběti a to nejméně do doby, než by proběhlo trestní řízení, byl by ze strany oběti jiný přístup. Pokud však žijí ve společném obydlí podlehnou vyhrožování a změní svou výpověď či odmítnou vypovídat. Typická je náhlá a zásadní změna stanoviska průběhu vyšetřování. Oběť odmítne spolupracovat s policií, popírá závažnost a způsob vzniku svých zranění a nezřídka se nakonec vrací k tyranovi. Pro policistu – zpracovatele, který se tímto skutkem zabývá, se stává taková událost zbytečně stráveným časem nad případem, který pak musí odložit a z jeho pohledu je pachatel mnohdy brutálních útoků vítězem a tím, kterého nelze potrestat. Zavedením do praxe ust. § 215a trestního zákona, u kterého se již nevyžaduje souhlas poškozené k zahájení trestního stíhání svého partnera se možná situace změní.

Policisté v České republice, kteří vyjíždějí na místo činu domácího násilí a šetří spory mezi partnery, musejí postupovat na základě všeobecných platných zákonů a norem, tedy na základě trestního zákona, zákona o přestupcích¹ a zákonu o policii². Ve srovnání s řadou jiných států (např. Rakousko, Švédsko, Velká Británie, USA) je policie považována především za represivní složku. Jejich povinnosti směřují především k osobě pachatele a stíhání trestných činů, otázka účinné pomoci oběti stojí stranou. Možná se situace změní, jelikož v současné době se u policie zkouší holandský model EFQM (European Foundation of Quality Management), kde je kladen důraz na to, že policie je tu pro lidi a zaměřuje se na vstřícnost k zákazníkům. Jsou představy, že člověk, který bude potřebovat pomoc policie a navštíví jí, měl by přijít do příjemného prostředí, kde se mu budou plně věnovat a snažit se mu ve všem vyhovět. Na prvním místě by tedy měla být pomoc. V České republice se však stále zatím nepřihlíží k tomu, že oběť domácího násilí potřebuje v první řadě jinou pomoc, než stíhání pachatele.

Pro policii představuje domácí násilí poměrně častý podnět k zákrokům. V některých lokalitách ČR jde dokonce o běžnou součást policejní služby. Policisté na místě uklidňují obě strany formou domluvy anebo jinou formou řešení násilných incidentů mezi mužem a ženou, kteří žijí v soukromém vztahu. Přesto, že je toto typickou součástí policejní práce, nejsou zatím policisté na tuto specifickou situaci cíleně a systematicky připravováni, byť každý případ má svá specifika a nelze udělat šablonu, podle které se budou provádět zákroky k těmto případům. Ale připravenost policistů, jak se mají chovat by tu měla být. Vždyť policista nemůže zasahovat stejným způsobem při případech domácího násilí jako proti pachateli krádeže nebo loupeže.

¹ Zákon o přestupcích č. 200/90 Sb.

² Zákon o policii České republiky č. 283/91 Sb.

2.7.4 Pohled na domácí násilí v USA

Několik států provádělo experimenty a různé policejní strategie, které by šly uplatnit v policejní praxi při kontaktu s domácím násilím, nejvíce studií proběhlo v USA. Tak jako v České republice, tak ani v USA nebylo domácí násilí považováno za nějaký problém, kterým by se měl někdo zabývat. Tyto skutky byly bagatelizovány, byly považovány za soukromou věc, o kterou se nemají cizí lidé plést. Pouze nejzávažnější případy spojené s těžkým ublížením na zdraví skončili před soudem. Policie však v méně závažných případech nemohla udělat opatření, aby agresora „oddělila“ od oběti. Pro řízení u soudu bylo nutné, aby se policisté stali očitými svědky násilných výpadů. Pokud docházelo k méně závažným případům partnerského násilí, používala policie většinou strategii uklidňující komunikace označovanou nepřesně výrazem krizová intervence.

Její podstatou byla domluva adresovaná oběma stranám, tj. agresorovi i jeho oběti. Ještě v sedmdesátých letech se totiž předpokládalo, že domácí násilí představuje krizi interpersonálních vztahů dané dvojice. Usuzovalo se, že domácí násilí lze odstranit psychologickým rozborem incidentů s oběma partnery a především odhalováním více či méně skrytých motivů chování u útočníka i u oběti. Výsledky těchto „terapeutických“ postupů byly žalostné. Ukázalo se, že meditování ani párová psychoterapie nevede k poklesu natož pak úplnému vymizení domácího násilí v daném vztahu.

Teprve koncem sedmdesátých let se v USA začínají o pozornost veřejnosti ucházet týrané ženy. Jejich ochotu vyjít se svými životními osudy před ostatní nepochybně ovlivnili různé feministické proudy. S podporou feministek vzniká hnutí týraných žen (Battered Woman). Hnutí oslovuje veřejnost a tím otevírá násilí uvnitř partnerských vztahů jako vážný společenský problém. Různé aktivistické skupiny žádají stát a jeho instituce, aby jasně formulovaly svoji strategii reagování na případy domácího násilí. Centrální myšlenka hnutí týraných žen zní: domácí násilí je kriminální nikoli privátní záležitostí. Podle feministek má být domácí násilí stíháno stejně pečlivě jako násilí vůči cizím osobám a hlavně prosazují zásadu, aby byly stíhány všechny jeho formy, tedy i ty „měkčí“. Volání po přísnějších postupech justice je posilováno oficiálním heslem Reaganovy éry „to get touch on crime“. K prvním změnám v tomto duchu dochází ve státě Minnesota, který ze zákona připustil zadržení agresora, jestliže přivolání policisté se mohou důvodně domnívat, že v uplynulých čtyřech hodinách došlo k násilí na blízké osobě. Tím se vytvořila půda pro ojedinělý výzkumný projekt, který proslul pod názvem „Minneapolis-Experiment“

Experiment v Minneapolis

Čírtková popsala experiment v Minneapolis: „Je důležité poznamenat, že experiment probíhal v rámci základního kriminologického výzkumu zaměřeného na ověření teorií odstrašování (přesněji řečeno odstrašujícího účinku rychlého trestu) a kontroly kriminality spjaté se školou tzv. Nových realistů. Cílem experimentu bylo zjistit nejefektivnější policejní patření při kontaktu s domácím násilím, přičemž efektivitou se rozuměla redukce opakovaného útoku vůči stejné oběti. Autor projektu L.W. Sherman postavil proti sobě tři základní policejní postupy:

- urovnání a tišení konfliktu (domluva pachateli dle uvážení policisty)
- oddělení sporných stran (pokyn pachateli se na 8 hodin vzdálit z blízkosti oběti)
- uvěznění pachatele (bez ohledu na další postup ve věci).

Do experimentu, který probíhal od března do srpna 1982 byly zařazeny všechny zjištěné případy méně závažných incidentů mezi partnery. Jejich počet se vyšplhal na 314 událostí. Policejní postup na místě incidentu byl stanoven podle principu náhodné volby. O aplikované strategii nerozhodovali zasahující policisté, nýbrž statistická náhoda. Vyhodnocení výsledků umožnilo Shermanovi formulovat dnes již slavný závěr o uvěznění jako nejefektivnější policejní strategii, která snižuje riziko opakování násilných útoků proti oběti. Reakce na výsledky experimentu byly téměř okamžité. Během několika měsíců se uskutečnily zásadní faktické změny na úseku legislativy, několik států USA předepsalo uvěznění jako povinné policejní opatření vůči pachatelům domácího násilí.“

Policie musí dát základ k tomu, aby násilí bylo účinně řešeno, ale musí se mít o co opřít. I nejlepší zákony mohou vyznít na prázdno pokud nejsou správně uplatňovány v praxi. Nejpodstatnější je chránit oběť před opakovaným útokem partnera, tedy policie potřebuje pravomoc, která zatím v České republice chybí- vykázat agresivního agresora na určitou dobu z blízkosti napadené oběti. Ačkoli se na toto téma už delší dobu diskutuje, zůstávají tyto trendy uvězněny v počátečním stádiu, v diskutování o závažnosti domácího násilí.

2.8 Odborná pomoc obětem domácího násilí

Násilníci se často snaží své partnerky izolovat od rodiny a jejich přátel. Může se tedy stát, že týraná žena nemá nikoho, koho by mohla požádat o pomoc. V dnešní době již existuje řada institucí, neziskových organizací, které nabízejí odbornou pomoc obětem trestných činů a obětem domácího násilí. Zřizují se občanskoprávní poradny, linky důvěry, azylové domy. Pomoc zajišťuje i církev a prostřednictvím policie i stát. Nedomnívám se, že pomoc ze strany

státu je dostačující, kdy chybí řada zákonů, které by byly na straně oběti. Přesto, aby byla pomoc poskytnuta, je nutná spolupráce ze strany oběti. Oběť musí být tím, kdo dá najevo svůj stav, požádá o pomoc a uvědomí si situaci, ve které se nachází. Policie sehrává klíčovou roli při potlačování a řešení tohoto problému, nemůže však nést jako jediná odpovědnost za řešení celé problematiky. Police ale může působit jen na ty případy, které jí jsou oznámeny, další sociálně právní a preventivně výchovná opatření ve vztahu k jednotlivým aktérům domácího násilí, zvláště pak k jeho obětem a dětem vyrůstajícím v tomto prostředí, přísluší dalším státním či nestátním organizacím.

Bílý kruh bezpečí

U nás asi největší a nejdéle působící organizací zajišťující bezplatně pomoc obětem trestných činů, zlepšení právního postavení poškozených osob, zvýšení informovanosti obyvatelstva i státních orgánů o problematice obětí trestné činnosti. Jednou z podstatných složek činnosti organizace je pomoc a psychologické i právní poradenství ženám - obětem domácího násilí.

Adresa pro Prahu: Duškova 20, Praha 5, 15000,

tel. 257 317 100, fax. 251 512 299, kontaktovat osobně nebo telefonicky v úterý nebo ve středu 17-20 hod, pro předem objednané ve čtvrtek v 18 -20 hod.

Mimopražské poradny:

Olomouc - Na vozovce 26, PSČ 779 00 tel.: 585 423 857,

Ostrava - Ul. 28. října 124, 709 24, tel./fax: 597 489 204,

Brno - Slovinská 41, PSČ 612 00, tel.: 541 218 122 ,

Plzeň - Americká 42, PSČ 301 35, tel.: 377 637 695,

Pardubice - Pospíšilovo nám. 1693, PSČ 530 03 Pardubice 3, tel.: 466 265 264,

Internetová adresa : www.bkb.cz

Dále lze hledat podporu a pomoc na nepřetržité lince telefonních linkách **DONA**, která je určena obětem domácího bezpečí

Tel.: 251511313

ROSA

Informační a poradenské centrum pro ženy - oběti domácího násilí. Ženám je poskytováno podle potřeby i opakované psychosociální poradenství, nejedná se pouze o jednorázové konzultace. Klientkám jsou k dispozici sociální pracovnice, psychologky a externí psychiatricky. Po dohodě si v poradně lze domluvit konzultaci i s právníčkou. ROSA může nabídnout i krizové ubytování v azylových bytech s utajenou adresou, ale kapacita bytů

je omezená. Jsou-li obsazené, hledá pro klientky ubytování v ostatních azylových domech dalších zřizovatelů. ROSA se zaměřuje i na prevenci domácího násilí - pořádá přednášky, semináře či konference k domácímu násilí pro odbornou i širší veřejnost, nedílnou součástí jejích aktivit je vydávání informačních letáků, brožur a publikací

Cílem občanského sdružení ROSA je uznání domácího násilí jako závažného celospolečenského problému a zlepšení systému pomoci ženám-obětem domácího násilí a jejich dětem. ROSA si uvědomuje nutnost změn v legislativě, zcitlivění profesionálů poskytujících pomoc týraným ženám (policisté, zdravotníci, sociální pracovníci, psychologové) a vytvoření komplexních projektů spolupráce státní i místní správy a neziskových organizací. Za tímto účelem ROSA aktivně spolupracuje se státními a zastupitelskými orgány, policií a neziskovými organizacemi zabývajícími obdobnou problematikou jak doma, tak v zahraničí. ROSA je členem asociace WAVE (Women Against Violence Europe) a Koordinačního kruhu prevence násilí na ženách

Adresa centra - Podolská 25, Praha 4, 147 00,

mob.: 602 246 102, tel./fax: 241 432 466, na pevnou linku je možno volat každé pondělí a úterý od 15 do 18 hod., kdy je poradna v provozu. Optimální je předem se objednat na mobilní telefon.

e-mail: rosa@telecom.cz <http://www.feminismus.cz/org/rosa>

internetová adresa : www.rosa-os.cz

Elektra

V případech, že součástí domácího násilí je sexuální násilí, organizace nabízí podpůrnou terapii rodinným příslušníkům, kurzy a výcviky pro odborníky

Adresa: Michnova 1622, Praha 4 - Jižní Město,

tel. 27 911 110. na tel. lze volat od 9.00 do 15.00, ke konzultaci je třeba se předem objednat.

La Strada ČR

Organizace zajišťuje prevenci a pomoc obětem obchodu se ženami a s ním spojeného násilí na ženách, zajištění sociální, právní, psychologické a lékařské pomoci.

Info a SOS linka tel.: 222 717 171

V provozu út a čt 10.00 - 16.00 hod., st 12.00 - 20.00 hod.

pro písemný kontakt: P.O.BOX 305, 111 21 Praha 1, tel./fax.: 222 721 810 - nutno se předem objednat telefonicky.

e-mail: lastrada@ecn.cz

internetová adresa: www.ecn.cz/lastrada

ProFem

středoevropské konzultační středisko pro ženské projekty, provozuje linku právní pomoci pro oběti násilí na ženách (proFem/AdvoCats for Women)

tel. 224 910 744, linka je v provozu každou středu od 18.30 do 20.30

Adresa: Gorazdova 20, Praha 2, 120 00,

e-mail: info@profem.cz

Internetová adresa <http://iZpravodaj.profem.cz>.

Acorus

Psychosociální centrum Praha, komunitní práce s rodinou v krizi zapříčiněné partnerskými vztahy zatíženými násilím, poskytuje azylové ubytování pro oběti domácího násilí a jejich děti, psychoterapie, psychodiagnostika pro děti, workshopy pro pracovníky pomáhajících profesí. Z důvodů utajení před násilnými rodinnými příslušníky udává jen telefon

tel. kontakt: 283 892 772 nebo tel/ fax: 283 890 671,

e-mail: acorus@atlas.cz

Pro oběť domácího násilí je důležitá podpora nejbližšího okolí, která může značně ovlivnit návrat oběti do všedního života. V zásadě je zcela postačující, když se v okolí oběti vyskytuje důvěryhodná osoba, která je připravena doprovázet oběť na její cestě za novým životem. To ovšem předpokládá, že rodina a blízké osoby vědí, v čem mohou pomoci a čeho se vyvarovat. Snad nejčastěji se vyskytujícím se problémem v okolí oběti je, že je popírán fakt, že se stal trestný čin a vyskytují se reakce jako by se nic nestalo, které vybízejí k tomu, aby se na to zapomnělo. Tato strategie blokuje přirozené mechanismy vyrovnání se s traumatem. Oběť nikdy zcela nezapomene na trestný čin a na návrat do všedního života nemůže pasivně čekat.

3 Praktická část

3.1 Cíle předpoklady a metody šetření

3.1.1 Cíl šetření

Cílem šetření je analýza pohledu žen na fyzické a psychické násilí ve Šluknovském výběžku. Domácí násilí již dneska není považováno pouze za soukromý problém rodinných příslušníků, ale za to co skutečně je – trestný čin. Zajímalo nás, zda ženy považují určité projevy chování za normální součást partnerské komunikace a zda se s tímto projevem osobně setkaly ve svých vztazích. Ačkoli je v České republice rovnoprávnost žen i mužů, jsou často v rodinách muži považováni (nebo se sami považují) za dominantní osoby, které mají nadvládu nad ostatními členy rodiny. Dále nás zajímalo, zda by ženy dokázaly svému partnerovi odpustit nebo ho opustit, pokud by se k nim choval způsobem, které ony považují za nepřijatelný. Mnoho žen od svých násilných partnerů neodchází, aby dětem zachovalo úplnou rodinu, hledají chyby především v sobě, k partnerovi mají stále silný citový stav a jeho chování omlouvají.

Domácímu násilí se připisují různé příčiny, proto nás zajímal názor žen ve Šluknovském výběžku, které okolnosti považují za nejčastější příčinu domácího násilí. Dále pokud by se ženy samy ocitly v takovéto situaci ocitly, zda by jí řešily. Jaký mají názor na trestnost pachatelů a věnování se obětí domácího násilí v České republice. Informovanost veřejnosti o domácím násilí se zvyšuje, témata se objevují v médiích, zejména v různých občanských sdruženích zajišťující osvětu veřejnosti v této problematice, proto nás zajímalo, zda by ženy věděly, kde by v případě potřeby hledaly odbornou pomoc a na koho by se obrátily. Samozřejmě jsme neopomněli dnes velmi diskutovanou otázku, zda by měla mít policie pravomoc vykázat agresora ze na určitou dobu z blízkosti napadené oběti.

3.1.2 Předpoklady šetření

Obecné předpoklady

Abychom mohli tuto bakalářskou práci psát, museli jsme se nejprve seznámit se základními zákony, dalšími právními předpisy a dále s programy, které jsou v této problematice používány.

Dále jsme stanovili následující hypotézy:

hypotéza č. 1: Domníváme se, že ženy nepovažují projevy domácího násilí za přijatelnou formu komunikace, ale více jak 50 % žen se s domácím násilím setkalo

hypotéza č.2: Domníváme se, že vzdělání a věk ovlivňuje zkušenosti a postoj k domácímu násilí. Čím je vyšší vzdělání, tím je tolerance i zkušenost nižší. Ženy s vyšším věkem jsou tolerantnější než ženy mladší.

hypotéza č. 3: Domníváme se, že největší podíl na domácím násilí má alkohol.

hypotéza č. 4: Domníváme se, že 80 % žen ví, kde hledat odbornou pomoc a v případě potřeby by se na ni ženy obrátily.

hypotéza č. 5: Domníváme se, že pachatelé domácího násilí, by měli být vykazováni z bytu, kde se dopouštějí protiprávního jednání a hlavně by měli být dostatečně potrestáni za své jednání.

3.1.3 Metody výzkumu

Při zpracování bakalářské práce jsme použili nestandardizovaný dotazník, kterým jsme náhodně oslovili 40 žen ze Šluknovského výběžku dotazník byl vrácen od 28 žen. Šetření probíhalo v měsících listopad 2005 až leden 2006. Na základě této metody byla použita analýza všech získaných údajů, které následně byly zpracovány do podoby tabulek a grafů.

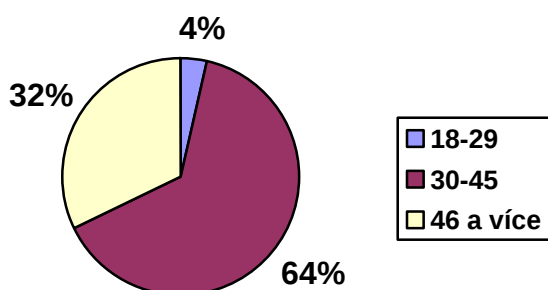
Při zpracování dotazníku jsem zúročila své znalosti z praxe, neboť pracuji u Policie České republiky jako policejní inspektor a v současné době jsem zařazena jako stážistka na Službě kriminální policie a vyšetřování v Rumburku.

3.2 Prezentace výsledků.

tabulka č. 1 - Přehled věkové struktury respondentů - Šluknovský výběžek

18-30 let	1
30-45 let	18
46 a více let	9

Grafické znázornění 1 k tabulce č. 1 Přehled věkové struktury respondentů – v % - Šluknovský výběžek

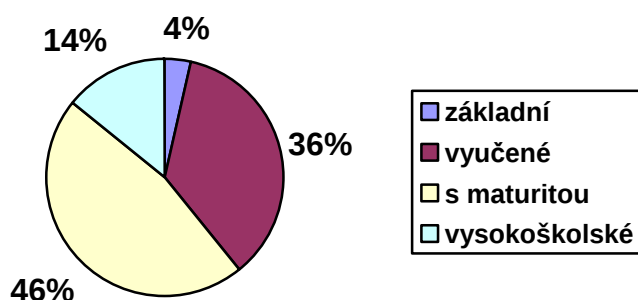

Z tabulky č.1 a grafického znázornění k tabulce, které znázorňují věkovou strukturu respondentů vyplývá, že nejpočetnější skupinou, kterou se nám podařilo oslovit, jsou ženy ve věku 30-45 let (celkem 64 %). Dotázané ženy ve věku 46 let a více mají 32 % zastoupení. Ačkoli byly dotazníky předány ženám ve věku od 18-29 let, vrácen mi byl pouze jeden (4 %). Z těchto důvodů nemohla být tato skupina žen objektivně vyhodnocena.

tabulka č. 2 - Přehled dosaženého vzdělání respondentů - Šluknovský výběžek

Základní	1
Středoškolské (vyučení)	10
Středoškolské (s maturitou)	13
Vysokoškolské	4

Grafické znázornění 2 k tabulce č. 2 Přehled dosaženého vzdělání respondentů – v % -
Šluknovský výběžek

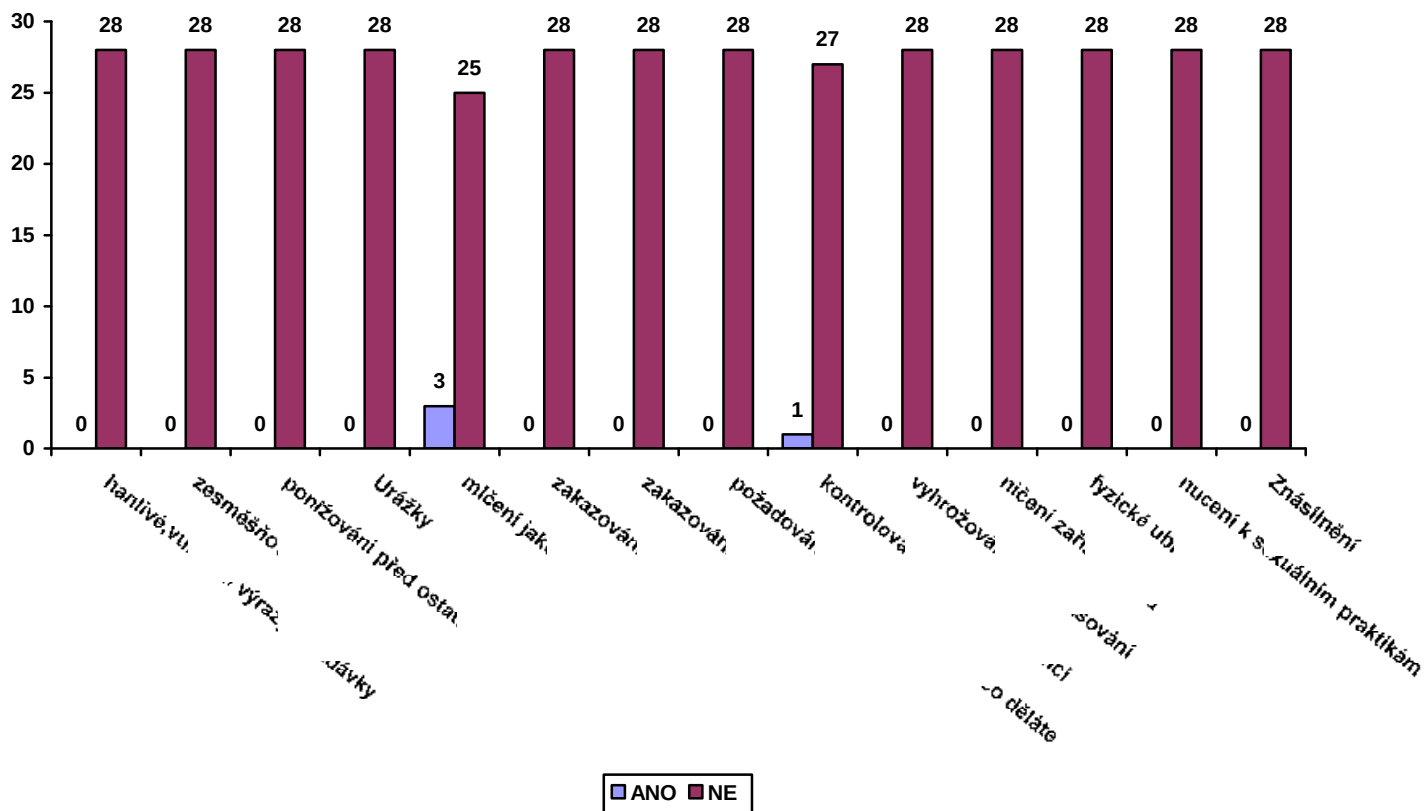

Z tabulky č. 2 a grafického znázornění k tabulce vyplývá, že necelou polovinu z celkového počtu dotázaných žen (46 %) tvoří ženy se středoškolským vzděláním s maturitou. Více jak třetina dotázaných žen (36 %) je vyučená, dále 14% tvoří ženy s vysokoškolským vzděláním a pouze jedna žena (4%) má základní vzdělání. Z těchto důvodů se ani ženy se základním vzděláním nepodařilo samostatně objektivně vyhodnotit.

tabulka č. 3 - Považujete projev chování ze normální běžnou součástí partnerské komunikace? - Šluknovský výběžek

	ANO	NE
hanlivé, vulgární výrazy a nadávky	0	28
zesměšňování	0	28
ponižování před ostatními	0	28
urážky	0	28
mlčení jako forma potrestání	3	25
zakazování styku s přáteli	0	28
zakazování styku s příbuznými	0	28
požadování kontroly nad vším, co děláte	0	28
kontrolování veškerých financí	1	27
vyhrožování a zastrašování	0	28
ničení zařízení bytu	0	28
fyzické ubližování	0	28
nucení k sexuálním praktikám, které se vám nelíbí	0	28
znásilnění	0	28

Grafické znázornění 3 k tabulce č. 3 - Považujete projevy chování za normální běžnou součást partnerské komunikace? - Šluknovský výběžek

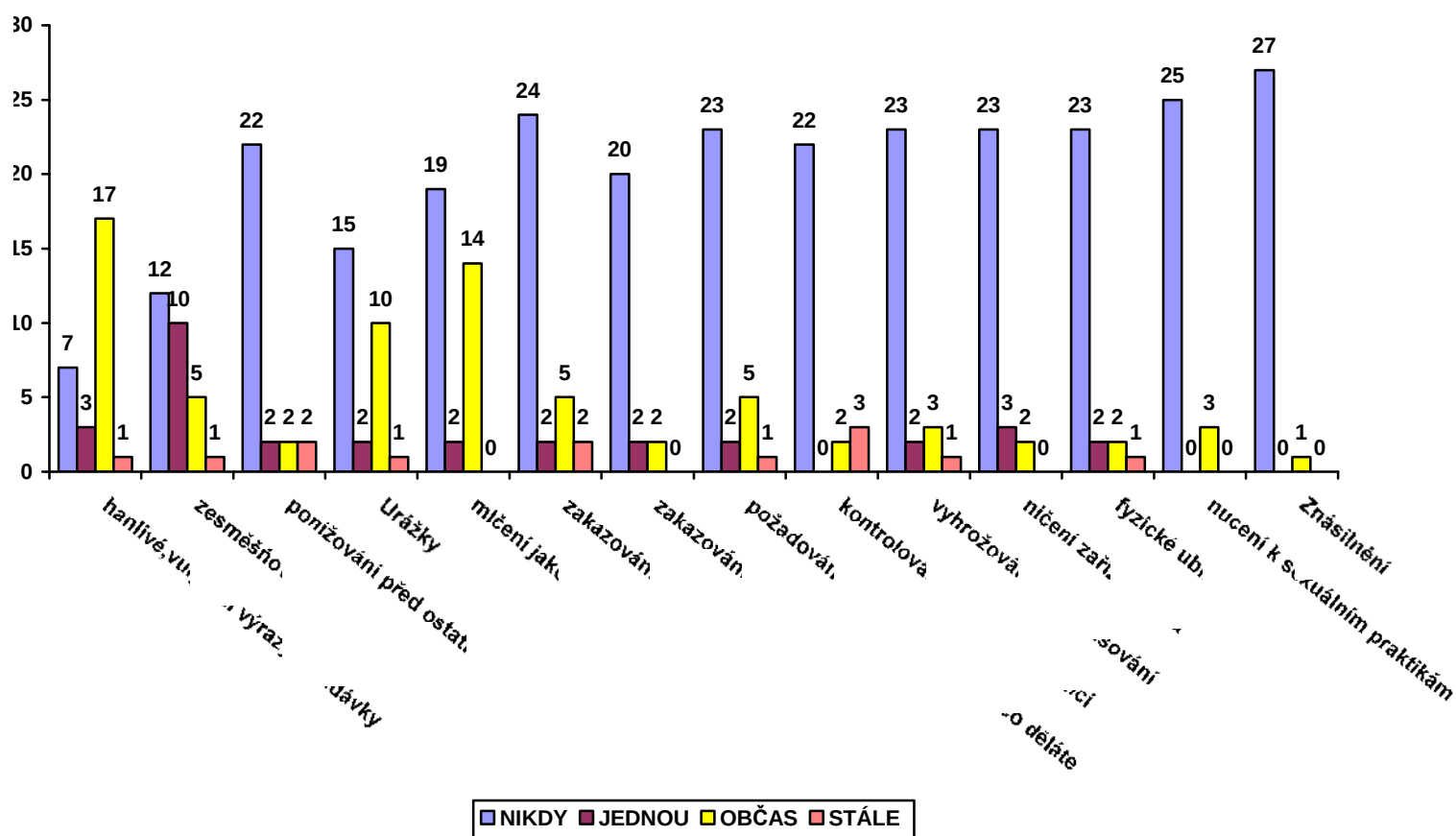
Je mnoho podob domácího psychického i fyzického násilí a bolí dvojnásob, protože přichází opakovaně v podobě hrubých slov, která říká blízký člověk a v podobě ran, které rozdávají ruce blízkého člověka. Pokusili jsme se některé nepřijatelné formy chování vymezit. Z tabulky č. 3 a grafického znázornění vyplývá, že většina žen nepovažuje tyto projevy chování za přijatelné pro partnerskou komunikaci. Pouze 3 respondenty považují mlčení jako formu potrestání za součást partnerské komunikace a 1 respondentka považuje kontrolu veškerých financí za běžnou součást partnerského soužití. Pro ostatní jsou tyto podoby pro běžnou partnerskou komunikaci nepřijatelné. Je důležité, že ženy si v současné době již uvědomují, že tu nejsou jenom proto, aby poslouchaly své muže, staraly se o rodinu a o pořádek, protože na chodu domácnosti a na výchově dětí by se měli podílet oba partneři společně. Tyto zvyky tu byly v nedávné době, kdy ženy nechodily do práce, zůstávaly v domácnosti. Muž domů nosil peníze, proto se choval doma jako pán a ženy vše tiše trpěly s přesvědčením, že tak je to správné. Ženy dneska od svých partnerů očekávají mnohem více

než tomu bylo dříve. Očekávají lásku, naplnění, společné porozumění a soulad. Muž už zdaleka není tím, kdo má hlavní slovo v existenčním zabezpečení a obživě rodiny, očekává se od něho, že bude pomáhat také s výchovou dětí a domácími pracemi. Žena kromě péče o děti, dům a rodinu usiluje o seberealizaci a přispívá k obživě a prosperitě rodiny. Role muže a ženy se proměňují pod tlakem současných podmínek moderního světa a techniky, která umožnila ženám osvobodit se od velkého množství časově náročné domácí práce. Skutečnost, že ženy začaly pracovat, se vžila do společnosti rychle, ale podílení se mužů na chodu domácnosti postupuje pomalu., protože muži se neradi vzdávají své dominantní role v rodině.

tabulka č. 4 - Setkali jste osobně s tímto projevem chování v partnerském vztahu? -
Šluknovský výběžek

	NIKDY	JEDNOU	OBČAS	STÁLE
hanlivé, vulgární výrazy a nadávky	7	3	17	1
zesměšňování	12	10	5	1
ponižování před ostatními	22	2	2	2
urážky	15	2	10	1
mlčení jako forma potrestání	8	6	14	0
zakazování styku s přáteli	19	2	5	2
zakazování styku s příbuznými	24	2	2	0
požadování kontroly nad vším , co děláte	20	2	5	1
kontrolování veškerých financí	23	0	2	3
vyhrožování a zastrašování	22	2	3	1
ničení zařízení bytu	23	3	2	0
fyzické ubližování	23	2	2	1
nucení k sexuálním praktikám, které se vám nelíbí	25	0	3	0
znásilnění	27	0	1	0

Grafické znázornění 4 k tabulce č. 4 - Setkali jste osobně s tímto projevem chování v partnerském vztahu - Šluknovský výběžek

Z tabulky č.4 a grafického názorného znázornění je zřejmé, že mnoho žen se s různými nepříjemnými projevy partnerské komunikace setkaly. Nejvíce žen (celkem 61% respondentek) se občas setkaly s hanlivými, vulgárními výrazy a nadávkami. Naopak nejméně (25% žen) se s nimi nikdy nesetkaly. Lidé nadáváním uvolňují napětí a ventilují agresi, možná tím zabráňují fyzickému střetu. Často ale člověk, který je rozčilený, že je schopen použít zbraň či jakoukoliv jinou věc proti druhému, se pro své okolí stává nebezpečný. Zakázaná slova nejsou v každé kultuře táž a vypovídají mnoho o její historii. Někde se do kategorie neslušností řadí označení částí těla a jeho funkcí, zatímco jinde jsou mnohem přísněji posuzovány odkazy na bohy a víru. K výrazům, které člověka snadno uvolní, patří téměř v každé kultuře lidské tělo, jeho části či nelibé funkce. V partnerské komunikaci jsou tato slova především pro ženu zraňující a zanechávají šrámy na duši. Milující žena těžko chápe, že ten koho miluje dokáže o ní mluvit tak ponižujícím způsobem. Dva lidé, kteří spolu chtějí strávit život a mít spolu děti, by se měli dokonale znát a mít pochopení pro nedostatky druhého hned od začátku, aby později předešli nějakým konfliktům.

Na druhém místě nejvíce žen (50 %), tedy každá druhá žena, se občas setkává s mlčením jako formou potrestání. Pro mnohé je tato zkušenost tak nepříjemná, tíživá a úděsná, že ji dlouho nevydrží. Musí o ní mluvit. Musí o svých problémech hovořit alespoň se svými kamarádkami, když nenachází podporu u svého partnera. To jim pomůže vyrovnat se svým napětím. Toto muži však často nedokáží pochopit, že vypovídání je osvobození od vnitřního napětí a považují ženy za drbny. Pouze 28% žen se s mlčením jako formou potrestání v partnerství nikdy nesetkala.

Na třetím místě se 36 % žen občas ve vztahu uráženo, dále 18 % je zesměšňováno, kdy zesměšnění rovněž dokáže se sebevědomím ženy dost zamíchat. Po stejném počtu tedy 18 % žen občas partner požaduje kontrolu nad vším, co dělají.

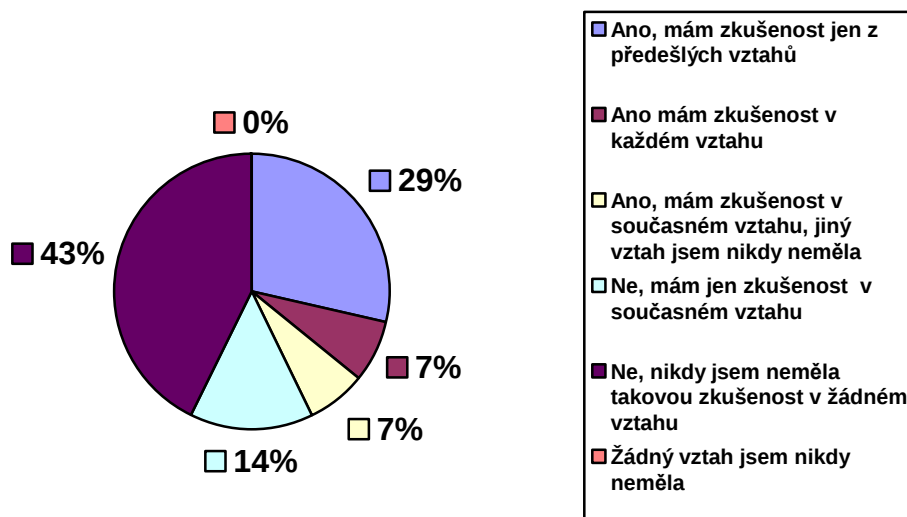
Naopak 96 % žen se nikdy nesetkalo se znásilněním a 89 % nebylo nuceno k sexuálním praktikám, které by se jim nelíbily. Z toho vyplývá, že mezi námi je několik procent mužů, kteří si svých partnerek neváží, protože jakákoli sexuální aktivita uskutečněná proti vůli ženy je pro ženu strašně ponižující. Sexuální násilí zahrnuje všechny sexuální činy, které jsou vynucovány, které žena podstupuje nedobrovolně či s nechutí. V partnerském vztahu je často doprovázeno fyzickým a psychickým násilím. Některé ženy s partnerem souloží, aniž by chtěly, styk se jim nelíbí, ale nepovažují jej za znásilnění. Tento dojem vzniká v důsledku tradičního pojetí manželství, podle něhož žena dává své tělo muži navždy. Spousta zneužívaných žen se domnívá, že jako ženy a partnerky selhaly a nezaslouží si lepší zacházení, protože nejsou pro své muže dost atraktivní a svůdné.

Více jak pětina žen se alespoň jednou nebo občas setkala s vyhrožováním či zastrasováním, s ničením zařízení bytu. Každé šesté ženě bylo alespoň jednou nebo občas fyzicky ubližováno nebo jí partner ponižoval před ostatními.

tabulka č. 5 - Máte zkušenost s těmito projevy chování (uvedené v tabulce č.3 či č.4) ve svých partnerských vztazích? - Šluknovský výběžek

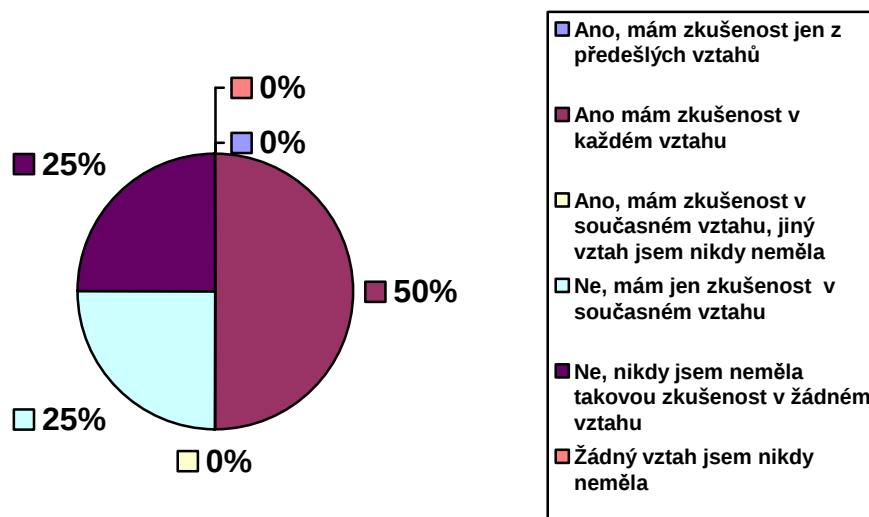
Ano, mám zkušenost jen z předešlých vztahů	8
Ano mám zkušenost v každém vztahu	2
Ano, mám zkušenost v současném vztahu, jiný vztah jsem nikdy neměla	2
Ne, mám jen zkušenost v současném vztahu	4
Ne, nikdy jsem neměla takovou zkušenost v žádném vztahu	12
Žádný vztah jsem nikdy neměla	0

Grafické znázornění 5 k tabulce č. 5 - Máte zkušenost s těmito projevy chování (uvedené v tabulce č. 3 či č. 4) ve svých partnerských vztazích? - Šluknovský výběžek

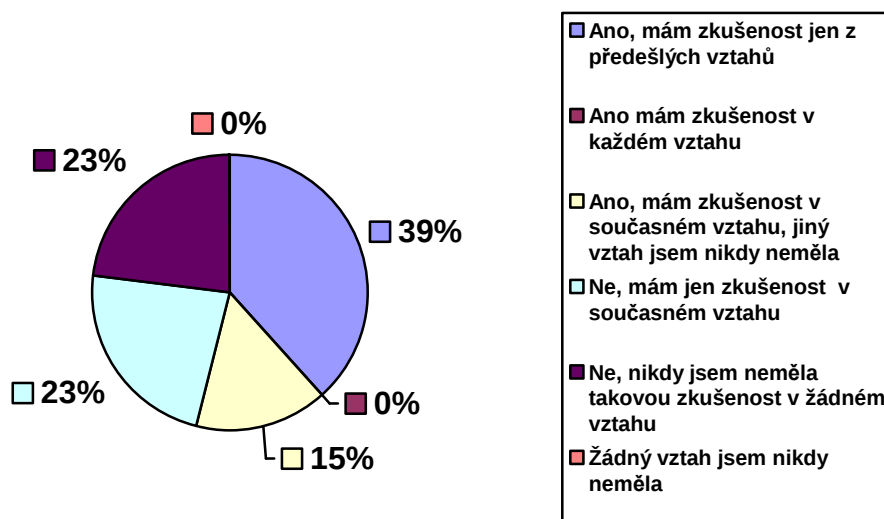
Z tabulky č. 5 a grafického znázornění k této tabulce vyplývá, že 43 % žen nemělo nikdy zkušenost s nepřijatelnými projevy partnerské komunikace. Více jak čtvrtina žen (29%) má tyto zkušenosti pouze z předešlých vztahů. Domníváme se, že komunikace je jádrem mezilidských vztahů a k vytvoření důvěrného pouta mezi partnerem je umění naslouchat, což je nejlepší cesta k úspěšnému dialogu a strategii pro efektivní řešení konfliktů. Komunikace totiž k vztahům, ať dobrým či nedobrym, předchází a následně je tvoří. Bez komunikace by nebyly žádné vztahy. Dneska už se partneři mezi sebou dokáží bavit otevřeně např. o sexu, o ženských i mužských komplexech a následně je i překonávat. Pokud tuto cestu nenašli v prvním vztahu, podařilo se jim jí nalézt v dalších, ale přesto z šetření dále vyplynulo, že v současném vztahu má problémy 14 % žen a v každém vztahu má tuto zkušenost 7% žen. Tam, kde partnerská komunikace nefunguje, by měli partneři zvážit, zda nemají vyhledat odbornou pomoc.

Grafické znázornění 6 - Máte zkušenost s těmito projevy chování (uvedené v tabulce č.3 či č. 4) ve svých partnerských vztazích? - ženy s vysokoškolským vzděláním - v % - Šluknovský výběžek

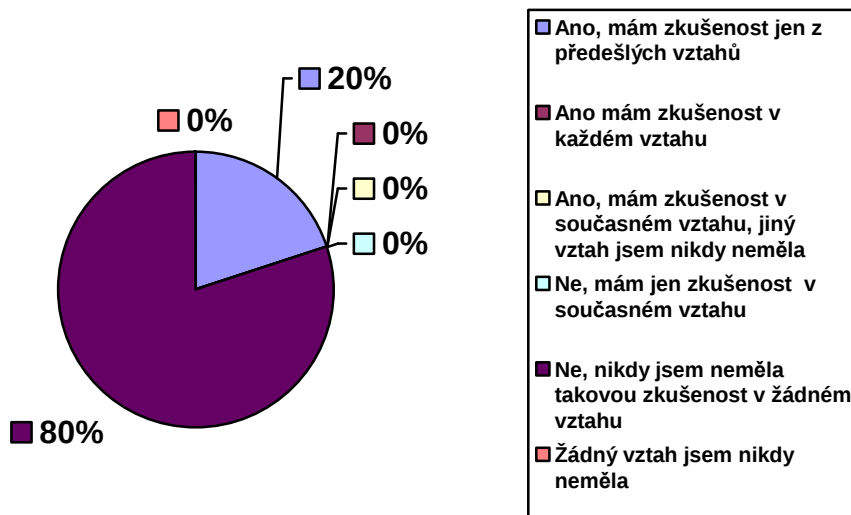
Zajímavé je grafické znázornění č. 6, kde každá druhá z respondentek s vysokoškolským vzděláním má zkušenosti s nepřijatelnými podobami chování v každém vztahu. Vyvracuje tak mýty o tom, že nepřijatelné formy chování se vyskytují převážně v sociálně slabých rodinách. Obětí domácího násilí se může stát kdokoliv - žena či muž, člověk se základním vzděláním či vysokoškolák. Lidé, kteří se na veřejnosti projevují jako sebevědomé a silné osobnosti, se doma mohou měnit ve svůj partnerem naprosto ovládané loutky. Násilníkem se naopak za zavřenými dveřmi domova stávají i lidé, kteří jsou ve svém širším okolí považováni za veselé společníky a vzorné partnery. S domácím násilím se tedy lze setkat v rodinách a partnerských svazcích osob nadprůměrně materiálně zajištěných a společensky dobře situovaných nebo osob s vysokoškolským vzděláním. Je však nutné podotknout, že jistá míra násilí je v partnerském vztahu některými lidmi považována za přirozenou. Ženy s vysokoškolským vzděláním jsou na určité formy „zacházení“ citlivější, např. zesměšňování je pro vysokoškolačky velkým ponížením, žena s nižším vzděláním to tak „nemusí“ ani brát.

Grafické znázornění 7 - Máte zkušenost s těmito projevy chování (uvedené v tabulce č 3. či č.4) ve svých partnerských vztazích? - ženy se středoškolským vzděláním s maturitou- v % - Šluknovský výběžek

39 % žen se středoškolským vzděláním s maturitou má zkušenost s nepříjemnými formami chování v partnerství, 23 % z nich má zkušenost pouze v současném vztahu a stejný počet tuto zkušenost neměla v žádném vztahu. Z toho vyplývá, že více jak třetina žen, které mají středoškolské vzdělání s maturitou se poučila z nezdaru předchozích vztahů a spolu s novým partnerem dokáží lépe vzájemně komunikovat.

Grafické znázornění 8 - Máte zkušenost s těmito projevy chování (uvedené v tabulce č. 3 či č.4) ve svých partnerských vztazích? - ženy se středoškolským vzděláním - vyučené - v %
Šluknovský výběžek

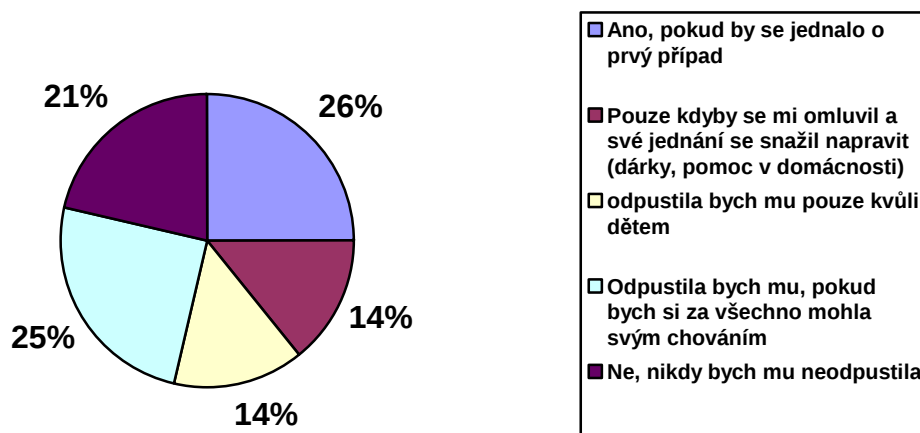

Jak už je výše uvedeno, tak i toto grafické znázornění 8 ukazuje, že se jedná jen o mýty, které říkají, že domácí násilí se týká osob s nižším vzděláním. Celkem 80 % vyučených žen nemělo nikdy zkušenost s nepříjemnými podobami chování v partnerské komunikaci a 20% z nich mělo zkušenost pouze v předešlých vztazích. Důvodem těchto výsledků může být však skutečnost, že ženy s nižším vzděláním, nepovažují některé nepříjemné formy komunikace za nepříjemné, tak jak to mohou považovat např. ženy s vyšším vzděláním.

tabulka č. 6 - Odpustila byste svému partnerovi , kdy by se k vám takto choval? - Šluknovský výběžek

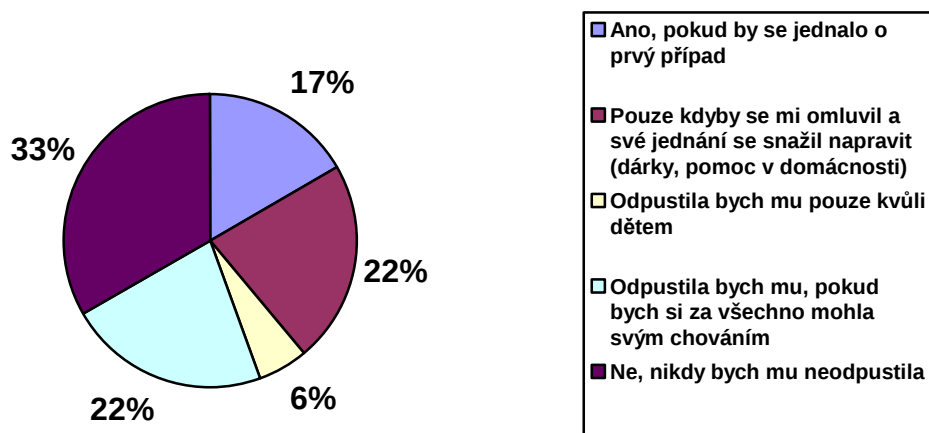
Ano, pokud by se jednalo o první případ	7
Pouze kdyby se mi omluvil a své jednání se snažil napravit (dárky, pomoc v domácnosti)	4
Odpustila bych mu pouze kvůli dětem	4
Odpustila bych mu, pokud bych si za všechno mohla svým chováním	7
Ne, nikdy bych mu neodpustila	6

Grafické znázornění 9 - Odpustila byste svému partnerovi , kdy by se k vám takto choval? - v % - Šluknovský výběžek

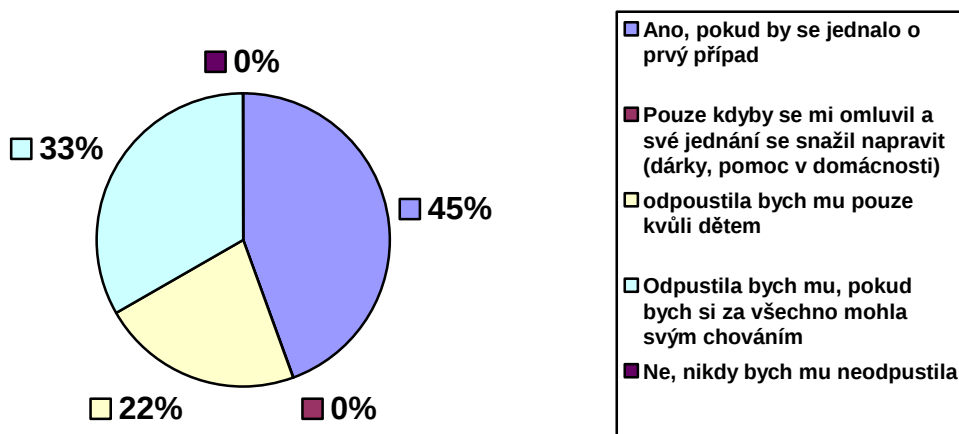
Z tabulky č. 6 a grafického znázornění je zřejmé, že ženy dokáží odpouštět. Celkem 26 % žen by odpustilo partnerovi jeho nepřijatelné chování, pokud by se jednalo o první případ. Čtvrtina žen (25%) by partnerovi odpustily, kdyby za to mohly samy ženy svým jednáním. Toto potvrzuje fakt, že oběť se chová pro své okolí často nepochopitelným způsobem. Své útrapy zapírá či bagatelizuje, agresora omlouvá, obviňuje sama sebe. Týraná žena trpí pocity viny za svůj osud. Stydí se přiznat, že má ve vztahu problémy, často dokáže až mistrně maskovat různá zranění tak, že ani její nejbližší okolí nepozná, co se s ní děje. Bojí se, že jí nikdo neuvěří. Ženy často chápou vztah jako investici, které by se neměly vzdát. Jakýkoliv problém chápou jako svoje selhání, svoji neschopnost udržet harmonii v rodině. Jedná se ale o přirozenou reakci – nevyhnutelnou odezvu lidského organismu a lidské psychiky vystavené nepřetržitému týrání. Ztráta veškerého sebevědomí, běžných měřítek hodnot a životních perspektiv vede k apatii a sebedestruktivním tendencím. Týrané ženy nejsou schopné normálních reakcí, jsou až nápadně vstřícné a ochotné každému vyhovět. Celkem 21 % dotázaných žen by svému partnerovi nedokázalo jejich chování odpustit. 14% žen by dokázalo odpustit pouze kvůli dětem a stejný počet žen by partnerovi odpustila, kdyby se to snažil nějakým způsobem odčinit, ať už nějakým dárkem, či pomocí v domácnosti.

Grafické znázornění 10 - Odpustila byste svému partnerovi , kdy by se k vám takto choval?
- ženy ve věku 30-45 let - v % - Šluknovský výběžek

Největší část respondentek ve věku od 30-45 let - celkem 33 % - by svému partnerovi nikdy nedokázala odpustit, kdyby se k nim partner choval nepřijatelným způsobem. 22 % žen ve stejném věku by mu dokázalo odpustit, pokud by se za svá jednání omluvil a své jednání se snažil nějakým způsobem napravit. Stejný počet žen by mu odpustilo, pokud by jeho selhání mělo příčinu v jejich chování. Pokud by se jednalo o první případ, odpustilo by partnerovi jeho chování 17 % žen. Odpuštění a smířování k partnerství patří, je důležité k tomu, aby mohla rodina či partneři začít znovu. Takovým rituálem může být společný výlet, návštěva koncertu, slavnostní večeře, květina, ...je však pouze na ženě, co svému partnerovi odpustí a co nikoli.

Grafické znázornění 11 - Odpustila byste svému partnerovi , kdy by se k vám takto choval?
- ženy ve věku 46 a více let - v % - Šluknovský výběžek

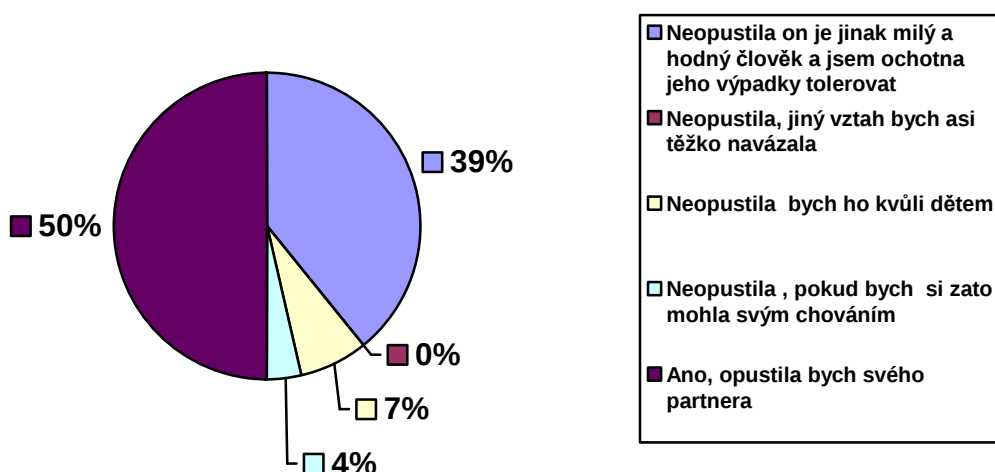

Ženy ve věku 46 a více let mají na tuto otázku jiný názor. Každá z nich by dokázala odpustit. Nejčastěji by odpustily mužům, kteří se takového jednání dopustili poprvé, celkem 45 % žen. Rovněž vysoké procento žen (33 %) by odpustilo, kdyby k chování partnera daly ženy nějakou příčinu. Na děti by bralo ohledy 22 % žen. Čím jsou ženy starší, dokáží být více tolerantnější. Příčinu lze hledat v tom, že už jsou zkušenější, ale na druhé straně mohou mít obavy z toho, že nový partnerský vztah by těžko navazovaly.

tabulka č. 7 - Opustila byste svého partnera, pokud se k vám takto choval? - Šluknovský výběžek

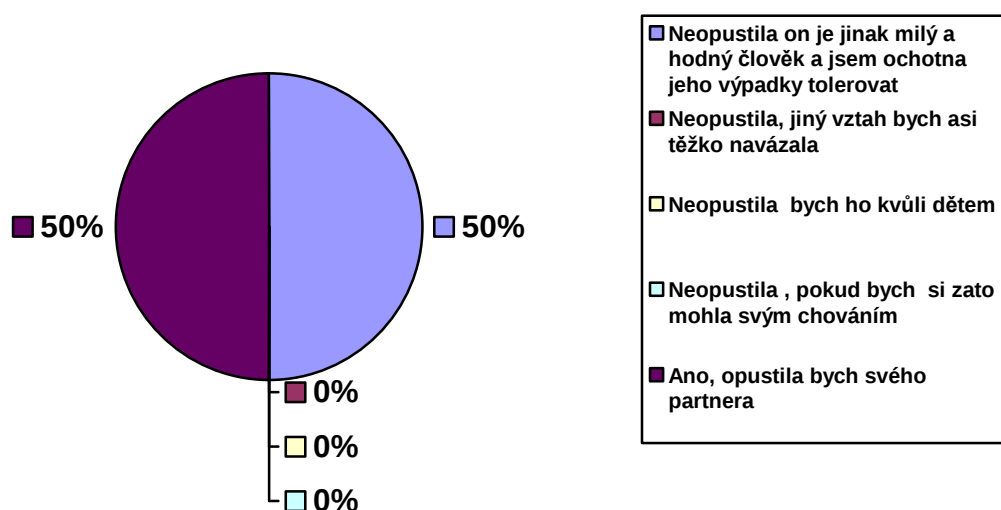
Neopustila on je jinak milý a hodný člověk a jsem ochotna jeho výpadky tolerovat	11
Neopustila, jiný vztah bych asi těžko navázala	0
Neopustila bych ho kvůli dětem	2
Neopustila, pokud bych si zato mohla svým chováním	1
Ano, opustila bych svého partnera	14

Grafické znázornění 12 k tabulce č. 7 - Opustila byste svého partnera, kdyby se k vám takto choval? - v % - Šluknovský výběžek

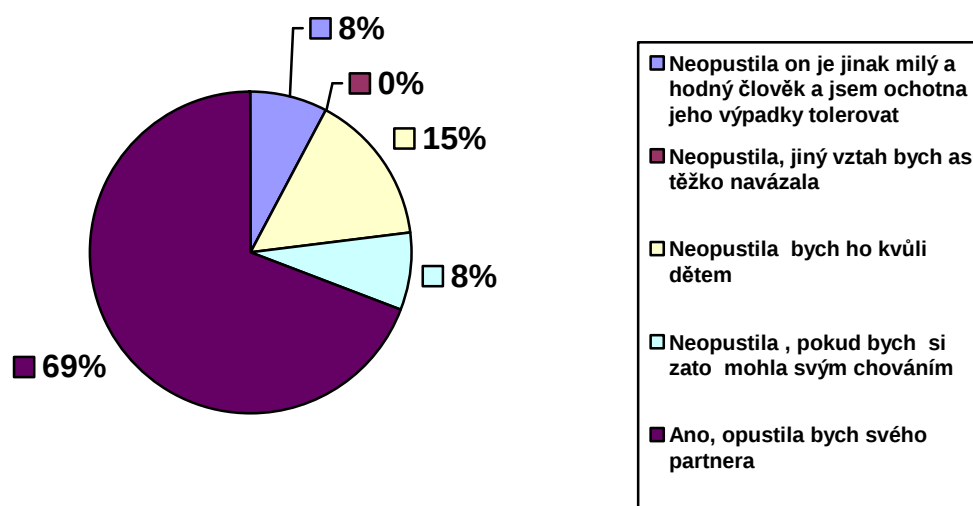
Z tabulky č. 7 a přehledného grafického znázornění je zřejmé, že polovina žen by dokázala svého partnera opustit, pokud by se k nim nepřijatelně choval. Více jak třetina žen (39 %) je ochotna výpadky partnera tolerovat, protože je to jinak milý a hodný člověk. Česká společnost si často klade otázky typu: „Proč od něj neodejde?“ „Když s ním zůstává, asi se jí to tak líbí.“ Nebo: „Tak hrozné to být nemohlo, když neodešla...“. Ženy si neuvědomují, že násilí mívá pro ně stupňující se sociální následky. Týraná žena je svým okolím považována za méněcennou, neschopnou, neboť selhala ve své roli vést funkční vztah. Příbuzní, přátelé a kolegové velmi často oběti myšlenky viny a osobního selhání podsouvají. Nezúčastněné osoby nejsou schopny pochopit, proč žena ve svazku s násilníkem setrvává. Důvody, proč ženy neopustí svého násilnického partnera, jsou rozličné a individuální. Mnohé ženy žijí v naději, že muž své chování k nim změní nebo, že se jim ho podaří „převychovat“. Je zcela typické, že pachatelé po prvních útocích podnikají velmi složité „usmiřovací ceremoniály“. Ženy, které v této fázi násilníkovi uvěří a ve vztahu setrvají, posilují proces odbourávání jeho zábran pro další trýznění. V mnoha případech je motivem setrvání ve vztahu s násilníkem prostě obava. (Muži často vyhrožují, že pokud ho žena opustí, tak je zabije, pak děti, sebe... že si je najdou všude...) Žena, která zná muže nejen jako násilníka, ale i jako milého, něžného partnera, žije v představě, že tento vztah je vztahem na celý život a jeho selhání pro ni může znamenat selhání vědomí o vlastní schopnosti milovat a udržet vztah. Jedná-li se o dlouhodobé týrání, je téměř vyloučené, aby se z tohoto vztahu vymanila. Mnoho žen neodejde pouze proto, že nemá kam jít.

Grafické znázornění 13 - *Opustila byste svého partnera , kdyby se k vám takto choval? – ženy s vysokoškolským vzděláním - v % - Šluknovský výběžek*

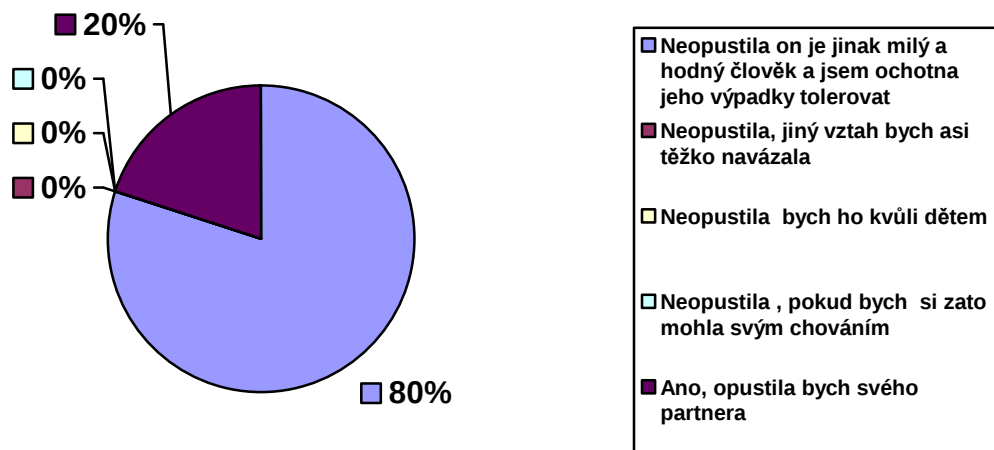
Jak nám ukazuje názorné grafické znázornění, tak ženy s vysokoškolským vzděláním se nám rozdělily na dvě skupiny, kdy jedna polovina žen by svého partnera neopustila, protože on je jinak milý a hodný člověk a jsou ochotny jeho výpadky tolerovat a druhá část žen naopak by svého partnera, pokud by se k ní choval nepřijatelným způsobem, opustila. Čím déle s někým žijeme, tím obtížněji se hledá síla k rozchodu. Partneri si na sebe rychle zvyknou. V dobrých chvílích vzpomínají na společné krásné zážitky a doufají, že všechno bude zase jako dřív. Málokterý člověk je rád sám. Ženy mají strach, že rozchodem udělají největší chybu v životě. Odhodlat se k zásadnímu kroku je stojí velké úsilí, ale v případě, že se k nim muž chová nepřijatelným způsobem, by neměly váhat.

Grafické znázornění 14 - *Opustila byste svého partnera , kdyby se k vám takto choval? - ženy se středoškolským vzděláním s maturitou - v % - Šluknovský výběžek*

Ženy se středoškolským vzděláním s maturitou mají na otázku opuštění partnera jiný názor než ženy s vyučením. Jak je patrné z grafického znázornění opustilo by svého partnera 69 % žen. 15 % by bralo ohledy na děti a ženy by s ním dál zůstaly ve svazku, jen aby zachovaly úplnou rodinu. 8% je ochotno výpadky svého partnera tolerovat a stejný počet žen by svého partnera neopustil, pokud by si ženy za partnerovo jednání mohly svým chováním. Skoro dvě třetiny žen s maturitou by neváhaly a partnera by opustily, protože vědí, že špatný vztah dokáže stáhnout až k samému dnu. Jsou přesvědčené, že by dokázaly zpřetrhat partnerská pouta a časem si třeba najít někoho jiného. Někoho, kdo by odpovídal jejich nejzákladnějším kritériím.

Grafické znázornění 15 - *Opustila byste svého partnera, kdyby se k vám takto choval? - ženy se středoškolským vzděláním vyučené - v % - Šluknovský výběžek*

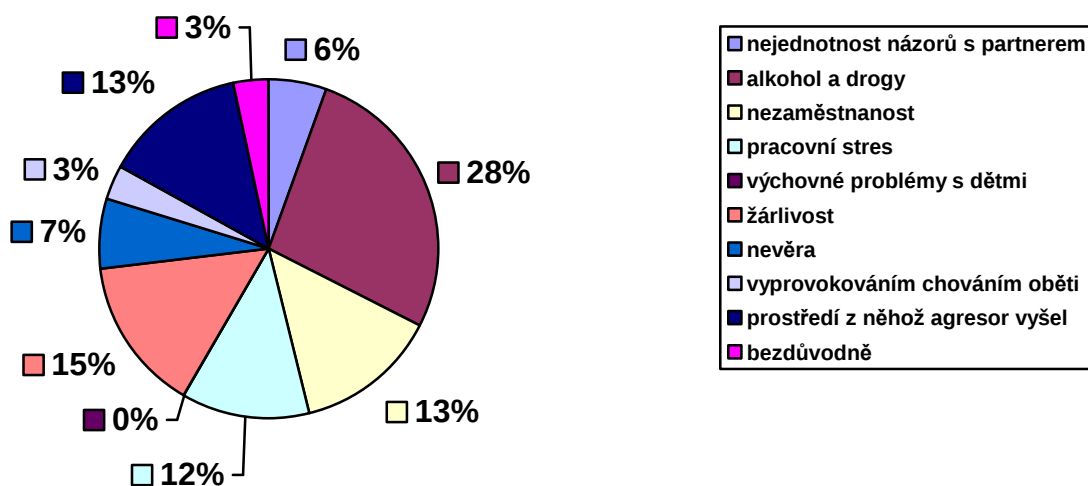

Celkem 80 % vyučených žen by svého partnera neopustilo, protože on je jinak milý a hodný člověk a ony jsou ochotny jeho výpadky tolerovat. Domníváme se, že tyto ženy si neuvědomují, že fyzickou či psychickou hrubost nelze stále omlouvat, což ví pouze 20% z nich, které by dokázaly své partnery opustit.

tabulka č. 8 – *Nejčastější příčiny domácího násilí - Šluknovský výběžek*

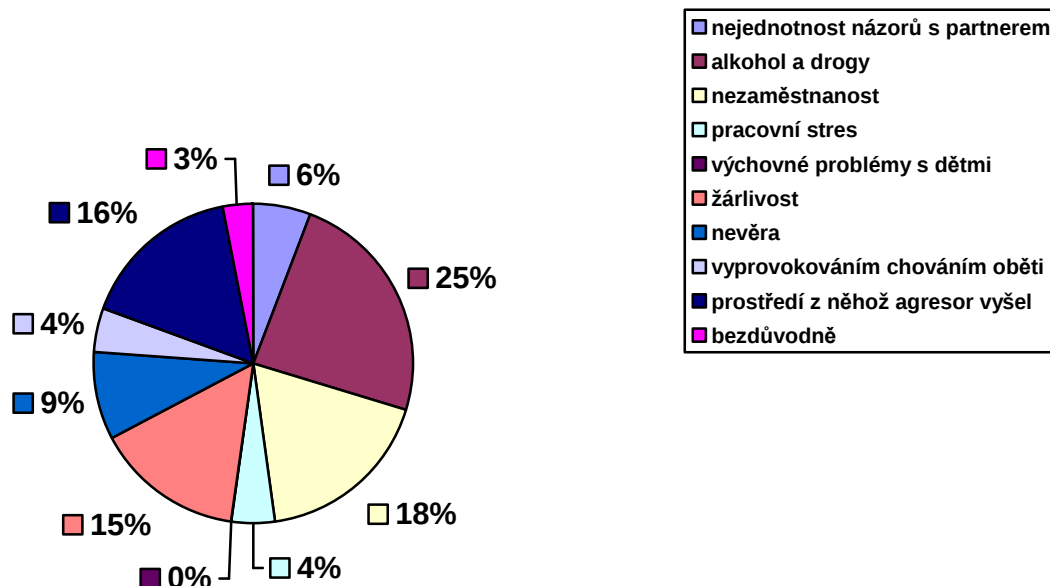
Nejednotnost názorů s partnerem	5
Alkohol a drogy	24
Nezaměstnanost	12
Pracovní stres	11
Výchovné problémy s dětmi	0
Žárlivost	13
Nevěra	6
Vyprovokováním chováním oběti	3
Prostředí z něhož agresor vyšel	11
Bezdůvodně	3

Grafické znázornění 16 k tabulce č. 8 - Nejčastější příčiny domácího násilí - v % -
Šluknovský výběžek

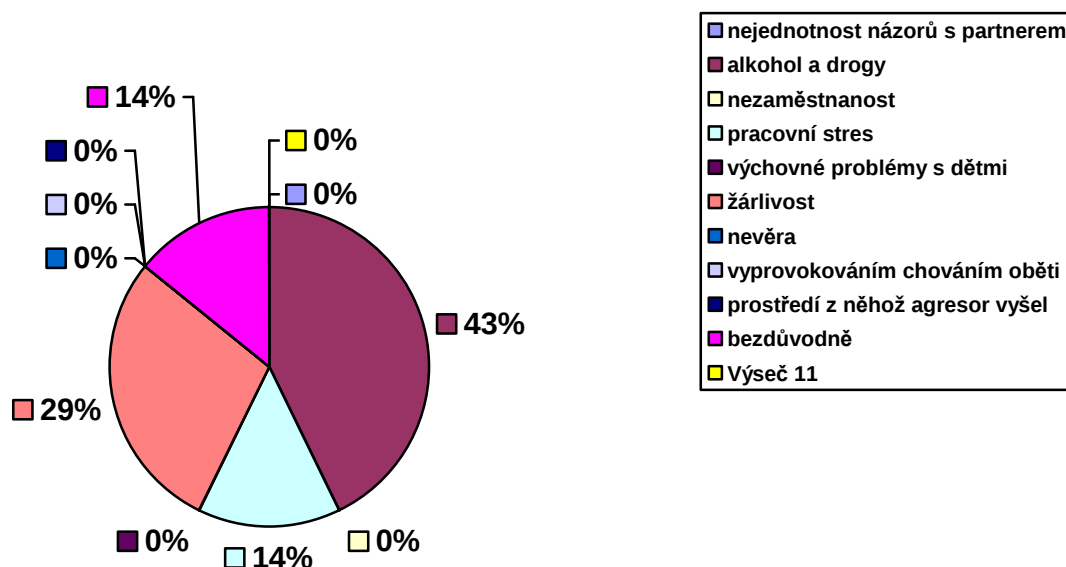
Z tabulky č. 8 a přehledného grafického znázornění vyplývá, že respondentky nejčastěji (celkem 28%) považují za příčinu domácího násilí alkohol a drogy. Na druhém místě vidí jako příčinu žárlivost, dále nezaměstnanost a pracovní stres. Na druhé straně nevidí žádný problém s výchovnými problémy s dětmi a jako příčinu domácího násilí je neoznačila ani jedna žena. Dnes je jasné, že alkoholismus je nemoc, ale nikoli taková, která se dá vyléčit pouhou láskou a oddaností. Alkoholik musí sám chtít přestat s pitím. Na takového člověka se nedá spolehnout. Dokáže slíbit mnoho věcí i to, že přestane pít, což ve většině případů nedodrží. A tohle se do nekonečna opakuje. Alkohol je nepřítelem partnerského vztahu, protože účinek alkoholu oslabuje kontrolu impulzivního jednání, odbourává zábrany, snižuje schopnost předvídat následky svého jednání, vede k větší tendenci riskovat a jednat násilně.

Grafické znázornění 17 Nejčastější příčiny domácího násilí – ženy ve věku 30-45 let v %
- Šluknovský výběžek

Ženy ve věku 30-45 let také nejčastěji (25 %) jako příčinu domácího násilí vidí alkohol a drogy, 18 % si myslí, že za nepřijatelné podoby chování v partnerství může nezaměstnanost, na třetím místě (16 % žen) vidí jako příčinu prostředí, z něhož agresor vyšel. Impulzivní osobnost se zpravidla utváří souhrou dispozic a prostředí. Jestliže osobnostně predisponované dítě vyrůstá v prostředí, kde panuje nedostatek náklonnosti, pozornosti a nedůsledná výchova ze strany rodičů, neosvojí si v rozhodujících vývojových etapách tradiční občanské hodnoty ani návyky sebekontroly. Někteří rodiče ani další blízké osoby v okolí nejsou právě nejlepšími výchovnými vzory pro své dítě. Produktem všech těchto okolností bývá impulzivní jedinec.

Grafické znázornění 18 Nejčastější příčiny domácího násilí – ženy ve věku 46 let a více - v % - Šluknovský výběžek

Z grafického přehledu vyplývá, že ženy ve věku 46 a více let stejně jako mladší ženy vidí jako nejčastější příčinu domácího násilí (43 % žen) alkohol a drogy. Na druhém místě (29%) pak žárlivost. Žárlivost může vzbuzovat pocit velké lásky, ale na druhé straně i pravý opak - omezování, ale to partnerovi, který reaguje žárlivě, je lhostejné. Když někdo žárli, tak to zcela určitě není pro partnerství žádné obohacení a už vůbec přehnaná žárlivost nepřispívá k jeho pozitivnímu podněcování a oživení. Žárlivost proměňuje vztah ve studené a nelidské vězení.

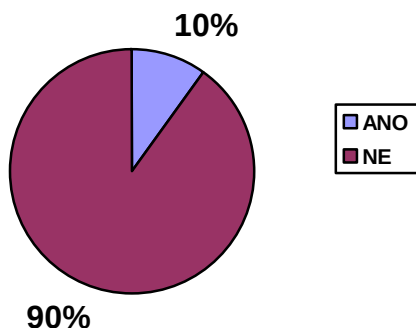
Za další příčinu domácího násilí ženy ve věku 46 a více považují pracovní stres. Důvodem násilí vůči ženám mohou být špatné vztahy na pracovišti, ale i obava agresorů, že s přibývajícím věkem by v případě ztráty zaměstnání obtížně nelezli jiné. Bezdůvodnost jako příčinu domácího násilí vidí 14 % dotázaných žen. Považujeme toto chování za šikanu, tedy násilné ponižování slabšího, který se nedokáže účinně bránit a nemůže ze situace uniknout.

Tabulka č. 9 – Věděla by jste, kde v případě potřeby hledat odbornou pomoc?- Šluknovský výběžek

ANO	13
NE	15

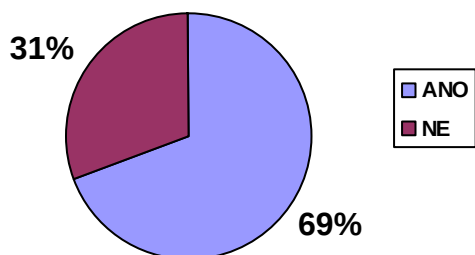
Z tabulky č. 9 vyplývá, že 46 % žen neví, kde v případě potřeby mají hledat odbornou pomoc. Je smutná pravda, že domácí násilí se zřídka zastaví samo, naopak se stále zhoršuje a útoky jsou čím dál brutálnější. Ze statistik vyplývá, že nejméně každý čtvrtý člověk v Česku se ve svém životě bezprostředně setká s domácím násilím – ať už jako svědek, oběť či jako pachatel. A ať se octne v jakékoli z těchto rolí, potřebuje pomoc, které se mu dnes obvykle nedostává, protože problematika domácího násilí je fyzicky i symbolicky uzavřena mezi stěny domova, hermeticky izolována od společenského povědomí.

Grafické znázornění 19 – *Věděla by jste, kde v případě potřeby hledat odbornou pomoc? - ženy se středoškolským vzděláním vyučené - v % - Šluknovský výběžek*

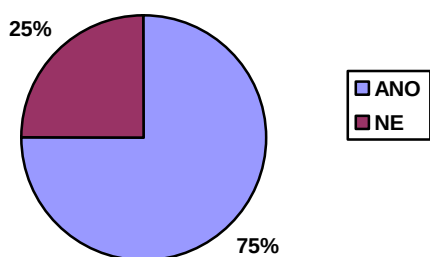
Z grafického znázornění vyplývá, že vyučené ženy nevědí, kde v případě hledat odbornou pomoc, pouze 10 % dotázaných žen by vědělo, na jaké organizace se měly obrátit. Proto je výborné, že existují anonymní telefonní linky, kam se mohou lidé obrátit v kteroukoli dobu s žádostí o pomoc, kde jim je vysvětleno, jak postupovat. Tyto linky jsou i přínosem z důvodu, že oběti nevyhledávají pomoc, jelikož mají obavu, že jí okolí neuvěří. Je třeba důsledně rozlišit, co je a co není normální, stanovit mezi vztahu, znát vhodné reakce a nebát se hledat pomoc.

Grafické znázornění 20 – *Věděla by jste, kde v případě potřeby hledat odbornou pomoc? - ženy se středoškolským vzděláním s maturitou - v % - Šluknovský výběžek*

Přehled o organizacích, které se zabývají problematikou domácího násilí, je větší u žen se středoškolským vzděláním s maturitou než u vyučených žen, celkem 69 % respondentek by vědělo, kde hledat odbornou pomoc.

Grafické znázornění 21 – *Věděla by jste, kde v případě potřeby hledat odbornou pomoc? - ženy s vysokoškolským vzděláním - v % - Šluknovský výběžek*

$\frac{3}{4}$ žen s vysokoškolským vzděláním by věděla, kde v případě potřeby hledat odbornou pomoc, pouze čtvrtina by nevěděla na koho se obrátit. Při srovnání výsledku žen různého vzdělání (grafické znázornění 19-21) bylo zjištěno, že informovanost o organizacích zabývajících se problematikou domácího násilí je vyšší, čím jsou ženy vzdělanější. Za důvod považujeme skutečnost, že ženy s vyšším vzděláním mají snahu se dále sebevzdělávat, získávat nové informace např. čtením novin či sledováním naučně vzdělávacích programů.

Tabulka č. 10 *Kdyby jste se v takové situaci ocitla, rozhodla by jste se situaci řešit? Šluknovský výběžek*

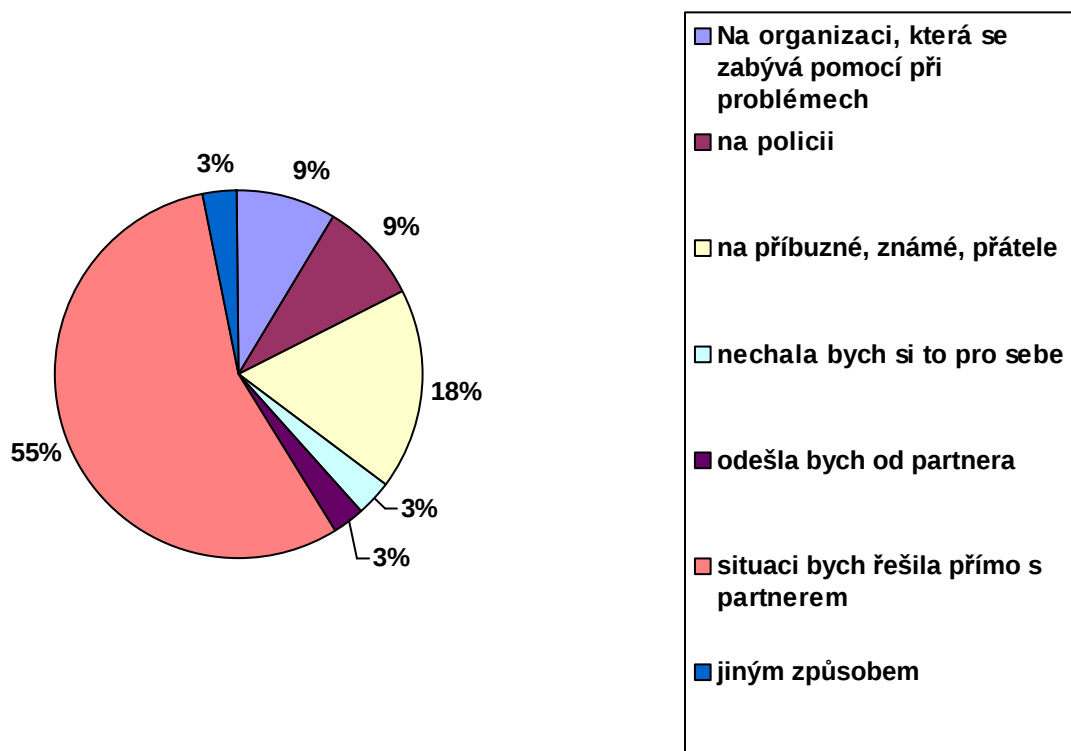
Ano	26
Ne, nepovažovala bych to za tolik závažné	0
Ne měla bych strach z reakcí okolí	2
Ne bojím se další reakce a agresivity ze strany partnera	0

Z tabulky jednoznačně vyplývá, že pokud by se ženy ocitly v situaci, kde by potřebovaly odbornou pomoc, tak většina z nich (93 %) by se rozhodla situaci řešit. 7% žen by mělo strach ze svého okolí. Je důležité se nebát udělat první krok a začít situaci řešit dříve, než rozroste do nekontrolovatelných rozměrů.

Tabulka č. 11 Kam by jste se v případě potřeby obrátila pro pomoc? - Šluknovský výběžek

Na organizaci, která se zabývá pomocí při problémech	3
Na policii	3
Na příbuzné, známé, přátele	6
Nechala bych si to pro sebe	1
Odešla bych od partnera	1
Situaci bych řešila přímo s partnerem	19
Jiným způsobem	1

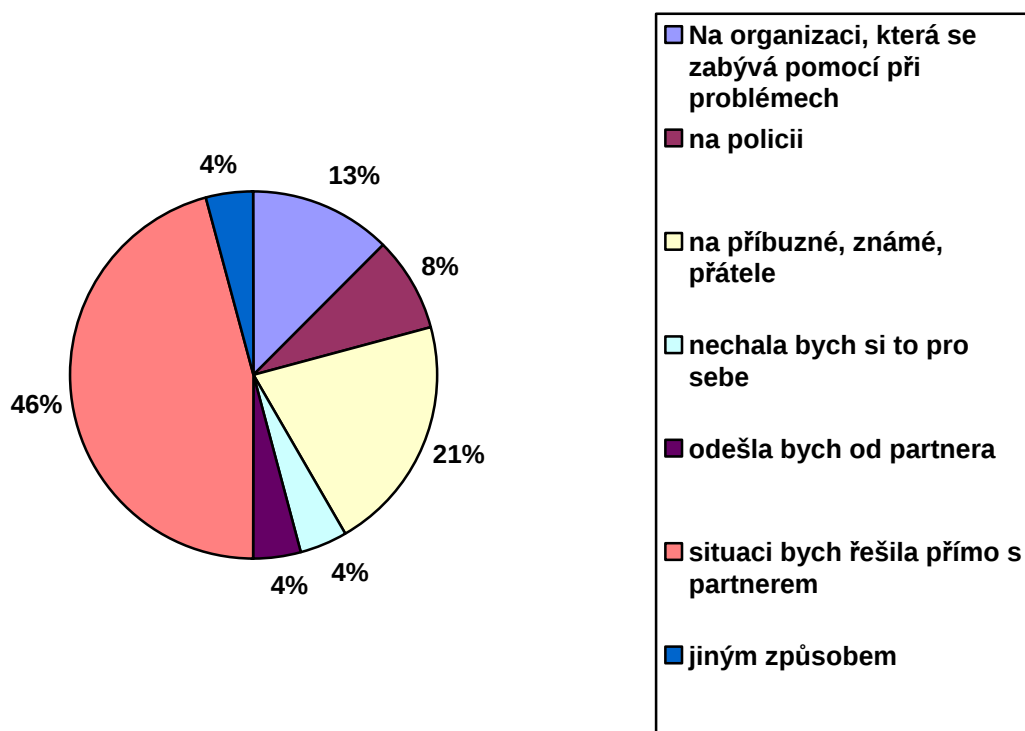
Grafické znázornění 22 k tabulce č. 11 Kam by jste se v případě potřeby obrátila pro pomoc? - Šluknovský výběžek

Ze statistik v České republice vyplývá, že trvá v průměru šest let, než si oběť domácího násilí troufne veřejně požádat o pomoc. Z tabulky č. 10 a názorného grafu je zřejmé, že více jak polovina žen (55 %) by vzniklou situaci řešila přímo s partnerem. 18 % by se obrátilo na své příbuzné známé a přátele. Na organizaci zabývající se touto problematikou by obrátilo 9% a jen minimální počet z dotázaných žen (3%) by situaci neřešila a nechala si ji

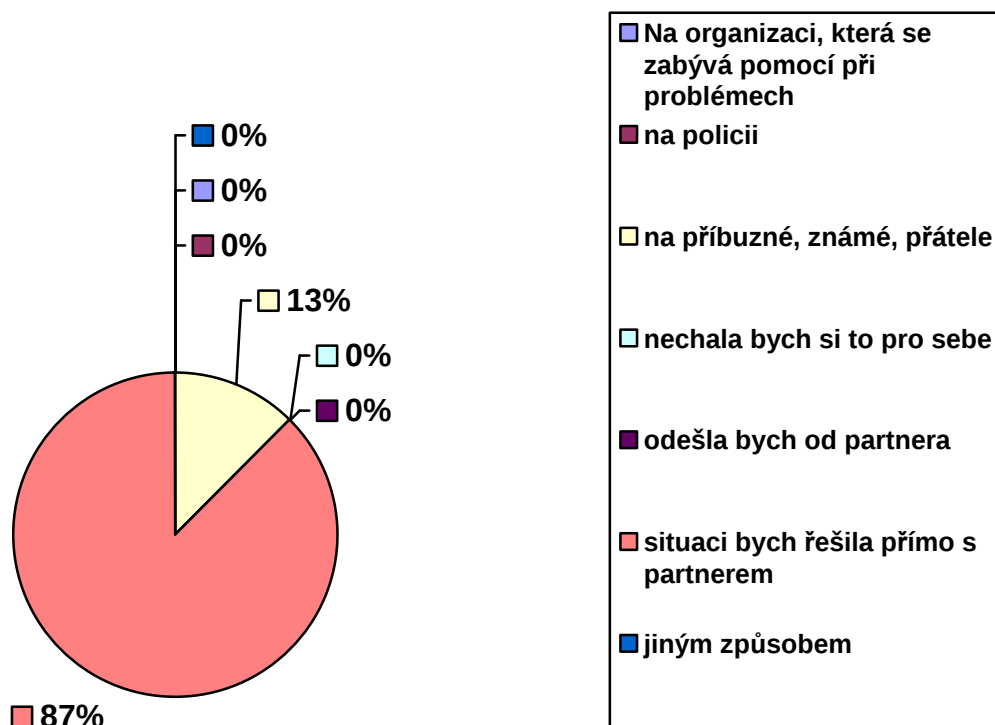
pro sebe. Jedna z respondentek by v případě neúspěchu jakékoli pomoci svého partnera zabila.

Grafické znázornění 23 Kam by jste se v případě potřeby obrátila pro pomoc? – ženy ve věku 30-45 let – v % Šluknovský výběžek

Ženy ve věku 30- 45 let by také nejčastěji (46%) řešily vzniklou situaci přímo s partnerem, 21 % by se obrátilo na své známé a příbuzné, specializovanou organizaci by požádalo o pomoc 13 %. Důvodem vysokého procenta žen, které by nevyhledaly odbornou pomoc, může být neznalost těchto organizací, ale i skutečnost, že ženy se za svůj problém stydí nebo nevěří v účinnou pomoc.

Grafické znázornění 24 Kam by jste se v případě potřeby obrátila pro pomoc? – ženy ve věku 46 a více let – v % - Šluknovský výběžek

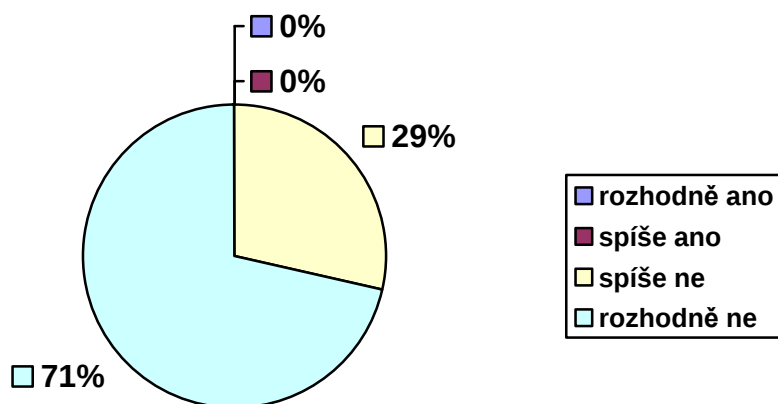

Z grafického znázornění, že ženy ve věku 46 let a více by nejčastěji (87 %) řešily situaci přímo s partnerem a zbylých 13 % by se obrátilo o pomoc na své příbuzné a přátele ani jedna z žen by se neobrátila na odbornou pomoc.

Tabulka č.12 Domníváte se, že pachatelé domácího násilí jsou v ČR dostatečně trestáni? - Šluknovský výběžek

Rozhodně ano	0
Spíše ano	0
Spíše ne	8
Rozhodně ano	20

Grafické znázornění 25 k tabulce č. 11 Domníváte se, že pachatelé domácího násilí jsou v ČR dostatečně trestáni? - v % - Šluknovský výběžek

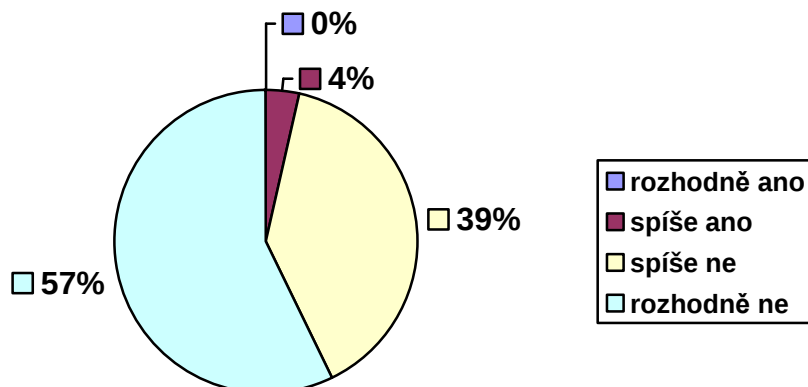

Z tabulky č. 12 a grafického znázornění jednoznačně vyplývá, že pachatelé domácího násilí v České republice nejsou dostatečně trestáni. Z trestního zákona vyplývá, že ten, kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném bytě nebo domě, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán spáchá-li čin zvlášť surovým způsobem nebo na více osobách nebo pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu. Ženy ale nepovažují tresty, kterou jsou pachatelům domácího násilí soudem vyměřeny za přiměřené tomu, co musela oběť vytrpět.

Tabulka č.13 Domníváte se, že v ČR je dostatečně věnováno obětem domácího násilí? - Šluknovský výběžek

Rozhodně ano	0
Spíše ano	1
Spíše ne	11
Rozhodně ano	16

Grafické znázornění 26 k tabulce č. 13 Domníváte se, že v ČR je dostatečně věnováno obětem domácího násilí?-v %- Šluknovský výběžek

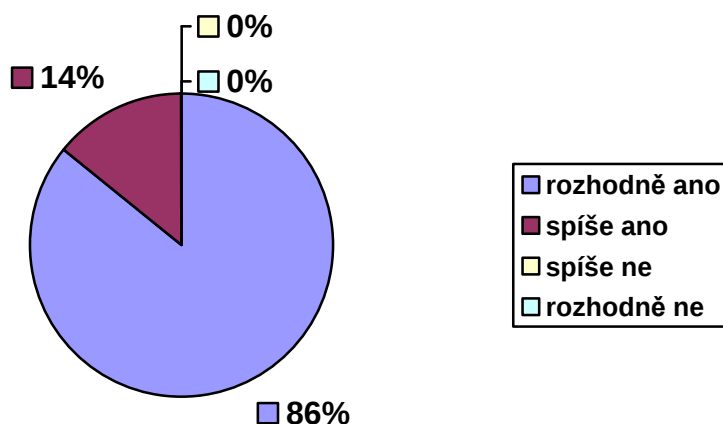

Tabulka č. 13 a grafické znázornění ukazuje, že většina žen se domnívá, že obětem domácího násilí není v České republice věnovaná dostatečná pozornost. Možná tato skutečnost navazuje na to, že mnoho žen neví, kde hledat odbornou pomoc a nezná organizace, které se touto problematikou zabývají.

Tabulka č.14 Souhlasíte s tím, aby Policie ČR měla pravomoci vykázat agresora z bytu?- Šluknovský výběžek

Rozhodně ano	24
Spíše ano	4
Spíše ne	0
Rozhodně ano	0

Grafické znázornění 27 k tabulce č. 14 *Souhlasíte, aby Policie ČR měla pravomoci vykázat agresora z bytu?- v % - Šluknovský výběžek*

Z tabulky č. 14 a názorného grafického znázornění jasně vyplývá, že Policie ČR by měla mít pravomoc vykázat na určitou dobu agresora z bytu. V současné době totiž ze společné domácnosti utíká oběť před agresorem. Česká republika se poohlíží po sousedních státech, kde již praxe s vykazováním agresora z bytu na určitou dobu platí. Poslanecká sněmovna se zabývala návrhem, zda takový zákon může pomoci i u nás. Pokud bude s návrhem souhlasit senát i prezident, měl by platit od ledna roku 2007. Zákon by neměl řešit ojedinělé konflikty, ale především dlouhodobé násilí, mocenské tendence, kdy jeden člověk je vystaven násilí druhého, i když se jedná o blízké osoby. Úkolem policie tedy by nemělo být, jak je tomu dosud, uklidňovat situaci v rodinách, ale učinit první krok a připravit tak týranému člověku dostatečný prostor na to, aby se mohl rozhodnout, jak dál naloží se svým životem. Oběti by měla být nabídnuta pomoc a podpora- materiální, právní, psychologická. Měla by tedy získat informace, podporu a čas na rozhodnutí, co podnikne dál. Je to konečně pro ně signál, že nebudou muset situaci řešit na svoje náklady, a že se za ně stát postaví.

3.2 Vyhodnocení hypotéz

Pro bakalářskou práci jsme si stanovili následující hypotézy:

hypotéza č. 1: Domníváme se, že ženy nepovažují projevy domácího násilí za přijatelnou formu komunikace, ale alespoň 10 % žen se s některými nepřijatelnými způsoby chování partnera setkalo.

Z tabulky č. 3 (str. 32) vyplývá, že 100 % žen nepovažuje za přijatelnou součást partnerské komunikace hanlivé, vulgární výrazy a nadávky, zesměšňování, ponižování před ostatními, urážky, zakazování styku s přáteli a s příbuznými, požadování kontroly nad vším, co dělají, vyhrožování a zastrasování, ničení zařízení bytu, fyzické ubližování, nucení k sexuálním praktikám a znásilnění. 11 % žen považují mlčení jako formu potrestání za součást partnerské komunikace a 4 % žen považují kontrolu veškerých financí za běžnou součást vztahu. Je velice důležité si uvědomit, co považujeme za přijatelné a co nikoli. Již při prvním náznaku násilí přesně stanovit hranice a říct STOP násilí, protože domácí násilí se opakuje. Postupem času je násilí stále častější a pro oběť se stává každodenní realitou. Pachatel při prvním napadení zkoumá, kam až může ve vztahu zajít, co si může vůči své partnerce dovolit, postupně získává moc a kontrolu nad ní.

Z tabulky č.4 (str. 34) je zřejmé 69 % žen se nikdy osobně nesetkalo s nepřijatelnými způsoby chování partnera. To tedy znamená že minimálně 31% se někdy s některým nepřijatelným projevem setkalo. 9% žen se alespoň jednou s tímto osobně setkalo, občas se setkalo 19 % žen a stále se s nepřijatelnými projevy partnerské komunikace setkaly 3 % žen. Samozřejmě, že pokud se žena setká s takovýmto projevem pouze jednou, nejedná se ještě o domácí násilí.

Nejvíce (61%) se občas setkalo s hanlivými, vulgárními výrazy a nadávkami. Dále nejvíce žen (50 %) se občas setkalo s mlčením jako formou potrestání, 36 % žen je občas ve vztahu uráženo a 18 % se zesměšňováno.

Výše uvedené skutečnosti potvrzují naši první hypotézu, že ženy nepovažují projevy domácího násilí za přijatelnou formu komunikace, ale více než 10 % žen se s některými nepřijatelnými způsoby chování partnera setkalo.

hypotéza č.2: Domníváme se, že vzdělání a věk ovlivňuje zkušenosti a postoj k domácímu násilí. Čím je vyšší vzdělání, tím je tolerance i zkušenost nižší. Ženy s vyšším věkem jsou tolerantnější než ženy mladší.

Grafické znázornění 6 (str. 38), nám ukazuje, že polovina žen s vysokoškolským vzděláním má zkušenosti s nepříjemnými podobami chování v každém svém vztahu. Je však nutné podotknout, že jistá míra násilí je v partnerském vztahu některými lidmi považována za přirozenou. Ženy s vysokoškolským vzděláním jsou na určité formy „zacházení“ citlivější, např. zesměšňování je pro vysokoškolačky velkým ponížením, žena s nižším vzděláním to tak „nemusí“ ani brát. U žen se středoškolským vzděláním s maturitou – grafické znázornění 7 (str. 39) – má 39 % z nich zkušenost s nepříjemnými formami chování v partnerství, 23 % z nich má zkušenost pouze v současném vztahu a stejný počet tuto zkušenost neměl v žádném vztahu. Existují mýty o tom, že nepříjemné formy chování se vyskytují převážně v sociálně slabých rodinách. Z naší provedené šetření vyplynulo, že s nepříjemnými formami chování se lze setkat v rodinách a partnerských svazcích i u osob s vysokoškolským vzděláním.

Při provedené analýze výsledků dotazníku je zřejmé, že ženy s vyšším vzděláním jsou skutečně citlivější na různé druhy domácího násilí než ženy s nižším vzděláním. Pokud porovnáme výsledky mezi skupinou žen vysokoškolaček (grafické znázornění 6, str. 38) a skupinou žen středoškolaček (grafické znázornění 7, str. 39) vychází nám, že převážná většina respondentek má zkušenost s prvky domácího násilí ať již v současném vztahu, předchozím vztahu nebo ve všech vztazích. Jen malé množství 23% nemělo takovou zkušenost. Avšak při porovnání výsledků vyučených žen (grafické znázornění 8, str. 40) je zde 80% podíl žen, které se s domácím násilím nikdy nesetkalo a pouze 20% žen má zkušenost s různými prvky domácího násilí. Vystává zde však otázka, jak je vnímáno u těchto žen domácí násilí. Jsou-li některé prvky domácího násilí vnímány jako běžná a normální věc ve vztahu muže a ženy, kdy se tyto řeší pouze v domácím kruhu, není možné vycházet z těchto údajů jako směřodatných. Pokud porovnáme výsledky žen různé vzdělanosti, tak zde je velký rozdíl mezi ženami vysokoškolsky a středoškolsky vzdělanými proti ženám se středním vzděláním. U žen s vyšším vzděláním je uváděno větší procentuelní číslo zkušenosti s různými prvky násilí, kdežto u vyučených žen je toto číslo právě opačné a to velmi nízké pouhých 20%. Je to zapříčiněno tím, že vůči ženám s nižším vzděláním nedochází ze strany partnerů k domácímu násilí v takové míře, nebo je to tím, že domácí násilí ve formě bez fyzického napadání je chápáno jako běžná věc. Tuto hypotézu by podpořila další otázka (grafické

znázornění 14, str.45) - 69% žen s maturitním vzděláním by svého partnera opustilo v případě domácího násilí. Naopak 80% vyučených žen by svého partnera, který by se na nich dopustil domácího násilí neopustilo a bylo by ochotno tolerovat tyto výpadky proti jejich osobám. Z grafického znázornění 13 (str. 44) vyplývá, že polovina žen s vysokoškolským vzděláním by svého manžela neopustila, protože on je jinak milý a hodný člověk a tyto ženy jsou ochotny jeho výpadky tolerovat. Druhá polovina žen by naopak svého partnera opustila, pokud by se k ní choval nepřijatelným způsobem. Z celkového počtu 28 respondentek (tabulka č. 7 str. 43) by plná polovina své partnery opustila. 11 respondentek by partnera neopustilo s tím, že by jeho chování a výpadky tolerovaly a dvě respondentky by partnery neopustily kvůli dětem.

Tabulka č. 6 (str. 40) nám ukazuje, že čtvrtina žen by dokázala svému partnerovi odpustit, pokud by se jednalo o jeho první případ, další čtvrtina by mu rovněž odpustila, pokud by ho k jeho nepřijatelnému způsobu jednání vyprovokovala sama svým chováním. Třetina žen by mu toto chování nikdy neodpustila a zbylá část žen by mu jednání odpustila buď s ohledem na děti, nebo kdyby své jednání se snažil nějak napravit, ať již pomocí v domácnosti nebo koupí nějakého dárku. Porovnáme-li výsledek mezi ženami ve věku 30-45 let a ženami ve věku 46 a více let tak zjistíme, že v první věkové skupině (grafické znázornění 10 – str. 42) by 33% žen nikdy partnerovi neodpustilo, 22% žen by odpustilo, pokud by vidělo příčinu v jednání partnera ve svém vlastním nevhodném chování, stejné množství 22% žen by odpustilo, pokud by se partner omluvil a snažil své jednání napravit (dary, pomoc v domácnosti apod.). V druhé věkové skupině není žádná žena, která by nedokázala partnerovi jeho chování odpustit. Největší množství 45% žen by partnerovi odpustilo pokud by se jednalo o první případ, 33% by odpustilo, pokud by v tomto vidělo jako příčinu své chování a 22% žen by odpustilo kvůli dětem.

Výše uvedené skutečnosti vyvracejí naši druhou hypotézu, čím je vyšší vzdělání, tím je tolerance i zkušenost nižší a ženy s vyšším věkem jsou tolerantnější než ženy mladší.

hypotéza č. 3: Domníváme se, že největší podíl na domácím násilím má alkohol.

Z různých průzkumů bylo zjištěno, že u české populace dochází nejčastěji k domácímu násilí za situace, kdy předtím oba nebo alespoň jeden z aktérů pili alkohol. Přítomnost alkoholu se vyskytuje až u dvou třetin všech případů násilného chování.

S alkoholem mají tedy problémy jak pachatel tak oběť. Důvodem bývá okolnost, že klid a uvolnění z traumatické situace je hledán v alkoholu. Požití alkoholu ale snižuje schopnost předejít útoku a bránit se např. přivoláním pomoci. Intoxikace alkoholem také sama o osobě nebo v kombinaci s dalším jednáním může incident vyprovokovat, nebo posloužit jako záminka.

Z tabulky č. 7 a grafického znázornění 12 (str. 43) vyplývá, že respondentky nejčastěji (celkem 28%) považují za příčinu domácího násilí alkohol a drogy. Na druhém místě vidí jako příčinu žárlivost (15%), dále nezaměstnanost (13%) a pracovní stres (12%). Na druhé straně nevidí žádný problém s výchovnými problémy s dětmi a jako příčinu domácího násilí je neoznačila ani jedna žena.

Provedeným šetřením jsme nezjistili ani velký rozdíl mezi věkovými skupinami žen. Ženy ve věku 30-45 let (grafické znázornění 17 – str. 48) také nejčastěji (25 %) za příčinu domácího násilí považují alkohol a drogy, 18 % si myslí, že za nepřijatelné podoby chování v partnerství může nezaměstnanost a na třetím místě (16 % žen) vidí jako příčinu prostředí, z něhož agresor vyšel. U žen ve věku 46 a více let (grafické znázornění 18, str. 49) vidí jako nejčastější příčinu domácího násilí (43 % žen) alkohol a drogy, na druhém místě (29 %) pak žárlivost, dále pracovní stres a bezdůvodnost jako příčinu vadí 14 % dotázaných žen.

Výše uvedené skutečnosti potvrzují naši druhou hypotézu, že alkohol je považován za nejčastější příčinu domácího násilí.

hypotéza č. 4: Domníváme se, že 80 % žen ví, kde hledat odbornou pomoc a v případě potřeby by se na ni ženy obrátily.

V dnešní době již existuje řada institucí, neziskových organizací, které nabízejí odbornou pomoc obětem trestných činů a obětem domácího násilí. Zřizují se občanskoprávní poradny, linky důvěry, azylové domy. Pomoc zajišťuje i církev a prostřednictvím policie i stát. Domácí násilí se ve většině případů nezastaví samo, ale naopak se stále zhoršuje a útoky jsou čím dál brutálnější. Je proto nutné, aby ženy věděly, kde hledat účinnou pomoc. Z tabulky č. 9 (str.49) vyplývá, že 46 % žen neví, kde v případě potřeby mají hledat odbornou pomoc. Jak však následující grafická znázornění ukazují, jsou velké rozdíly u žen různého vzdělání. Čím vyšší vzdělání, tím je informovanost větší. Z grafického znázornění 19 (str. 50) vyplývá, že 90 % vyučených žen neví, kde v případě hledat odbornou pomoc, pouze 10 % dotázaných žen by vědělo na jaké organizace se obrátit. Ženy se středoškolským vzděláním

s maturitou (grafické znázornění 20 str. 50) mají větší přehled než vyučené ženy o organizacích, které se zabývají problematikou domácího násilí. Celkem 69 % respondentek by vědělo, kde hledat odbornou pomoc. U žen s vysokoškolským vzděláním by vědělo celkem 75 % z nich, kde v případě potřeby hledat odbornou pomoc, pouze čtvrtina by nevěděla na koho se obrátit.

Tabulka č. 10 (str. 51) nám ukazuje, že pokud by se ženy ocitly v situaci, kde by potřebovaly odbornou pomoc, tak většina z nich (93 %) by se rozhodla situaci řešit, tak 7% žen by mělo strach ze svého okolí. Ze statistik v České republice vyplývá, že trvá v průměru šest let, než si oběť domácího násilí troufne veřejně požádat o pomoc. Z tabulky č. 11 (str. 52) a názorného grafu je ale zřejmé, že pouze 9 % žen by se obrátilo na organizaci, která se touto problematikou zabývá. Ženy upřednostňují řešení přímo s partnerem (55 %) a 18 % žen by se obrátily na své příbuzné známé a přátelé. Tyto výsledky navazují na skutečnost, jak je patrné z tabulky č. 13 (str. 55), že většina žen se domnívá, že obětí domácího násilí v České republice není věnována dostatečná pozornost.

Výše uvedené skutečnosti nám vyvracují čtvrtou hypotézu, kdy pouze 54 % žen ví, kde hledat odbornou pomoc a v případě potřeby by ji vyhledalo pouze 9 %.

hypotéza č. 5: Domníváme se, že pachatelé domácího násilí, by měli být vykazováni z bytu, kde se dopouštějí protiprávního jednání a hlavně by měli být dostatečně potrestáni za své jednání.

Z tabulky č. 12 (str. 54) jednoznačně vyplývá, že ženy se domnívají, že pachatelé domácího násilí v České republice nejsou dostatečně trestáni. Tedy nepovažují tresty, kterou jsou pachatelům domácího násilí soudem vyměřeny přiměřené tomu, co musela oběť vytrpět. Z tabulky č. 14 (str. 56) jasně vyplývá, že Policie ČR by měla mít pravomoc vykázat na určitou dobu agresora z bytu. V současné době totiž ze společné domácnosti utíká oběť před agresorem. Česká republika hledá inspiraci např. u sousedního Rakouska, kde již praxe s vykazováním agresora z bytu na určitou dobu platí. V současné době je v České republice jediná pomoc, jak zabránit pachateli pokračovat v násilí, že soud po předložení prvotních výsledků a šetření uvalí na pachatele vazbu. Oběť má tak dostatek času získat informace, podporu a čas na rozhodnutí, co podnikne dál.

Výše uvedené skutečnosti nám potvrzují 5. hypotézu, že pachatelé domácího násilí by měli být vykazováni z bytu, kde se dopouštějí proti právního jednání, a že nejsou dostatečně trestáni.

4 Závěr

Neexistuje žádný typický pachatel domácího násilí ani žádná typická oběť domácího násilí. Násilníci i oběti pocházejí z jakéhokoli sociálního nebo ekonomického prostředí. Mezi časté následky domácího násilí patří zlomeniny, potraty, trvalé poškození zdraví, někdy i smrt příp. sebevražda. Provokace ze strany oběti, ať již skutečná nebo smyšlená, není a nemůže být omluvou násilí. Týrané ženy (resp. oběti domácího násilí) si v násilí a ponižování, kterému jsou vystaveny, nelíbují, často však mají pocit, že jej musí přetrpět, že nemají jinou možnost. Odejít z takovéhoho rodinného prostředí skutečně není jednoduché a především často nemají kam odejít. Některé ženy se za situaci doma stydí, bojí se nepochopení svého okolí, samoty, mají obavu, že samy neuživí své děti, protože jsou finančně závislé na partnerovi. Násilník navíc často svou oběť tyranizuje i poté, co se jej pokusí opustit. Domácí násilí je často tím nejskrývanějším rodinným tajemstvím. Některé ženy nikdy o násilí neřekly ani svým nejbližším, násilník se často na veřejnosti projevuje velmi mile a sympaticky. Čím dříve se ponižovaná oběť násilí ozve, tím lépe. Jistě jedna facka, která padne v afektu, ještě nemusí svědčit o domácím násilí. Ale jakmile se situace opakuje, je třeba bít na poplach. Ani užíváním alkoholu či drog nelze násilí v rodině omlouvat. V požití alkoholu před násilným činem lze vidět spíše katalyzátor násilí (nebo následnou výmluvu) než jeho příčinu.

Ženy většinou žijí mylnou představou, že partnera změní. Žijí léta v strachu, že se výhrůžky zabitím stanou skutečností, jestliže ho opustí. Většinou se však násilí stupňuje. Oběť by se měla naučit, jak reagovat, kde hledat podporu, na koho se obrátit a nezůstávat ke svému osudu pasivní. Někdy stačí, když oběť zatelefonuje do poradny a svěří se šepem, třeba i bez uvedení jména. Přestože stále dochází k bagatelizaci domácího násilí a jeho dopadů na psychiku obětí násilí, slaví činnost ženských neziskových organizací aktivních v oblasti domácího násilí poměrně značné úspěchy vzhledem k jiným oblastem zájmu ženských organizací. Domácí násilí je těžce odhalitelný a nesnadno popsitelný jev. Je také třeba mít na paměti, že jakékoli násilí je výsledkem lidského agresivního chování a úmyslného jednání, jehož motivem je způsobit někomu škodu, bolest nebo křivdu. Agresivní chování jako způsob řešení konfliktů je z velké části naučené v rodině a vliv má také

společenská tolerance k násilí. Je potřeba na všech úrovních podporovat vědomí, že výměna názorů je možná pouze přesvědčováním a argumentací.

Dneska je ale už známo, že domácí násilí není afektivním jednáním pachatele. Pachatel týrající svou oběť nepáchá tento čin ve stavu silného emocionálního rozrušení a vnější faktory hrají minimální roli. Útoky proti oběti nesouvisí s momentální životní situací či vnějšími stresy, které by plnily roli startérů násilného chování. Tíživá sociální situace, finanční problémy, konzumace alkoholu či užívání drog nejsou typickými průvodními jevy a tím méně příčinami domácího násilí. Agresor může pocházet z jakékoliv společenské vrstvy. Nezáleží na jeho náboženském vyznání, dosaženém stupni vzdělání či např. příslušnosti k etniku. Pro pachatele domácího násilí je charakteristický dvojitý vzorec chování – navenek přistupuje ke své partnerce něžně a pozorně, v soukromí k ní však bývá bezohledný a násilnický. Agresivní chování mezi partnery je z velké části naučené v dětství a mládí jako způsob řešení konfliktů a problémů, tedy přejímáním vzorců z primární rodiny. Pachatelé domácího násilí byli často v dětství sami týráni. Více než polovina chlapců, kteří byli týráni v dětství, se v dospělosti dopouští násilí. Pro agresora bývají typické vlastnosti jako neschopnost vyjadřovat své city, udržování povrchních vztahů, nízké sebevědomí, jasná představa o dělbě rolí mezi mužem a ženou, snaha neustále kontrolovat, vychovávat a omezovat svou partnerku. Agresor považuje násilí za vhodný a správný způsob řešení konfliktů v partnerství. Své násilné chování bagatelizuje, omlouvá, popírá je a většinou pro ně nachází mnohá zdůvodnění např. říká, že za násilí může alkohol, provokace partnerky, neutěšené dětství, stres apod.

5 Návrh opatření

Ti, kdo jsou oběťmi domácího násilí i jeho pachatelé, by se měli vyhýbat alkoholu a to zejména v situacích hrozícího konfliktu. Jestliže toho nejsou schopni sami, měli by vyhledat specializovanou protialkoholní léčbu. Lékaři, psychologové a další pracovníci pomáhajících profesí by měli umět dobře rozpoznávat problémy způsobené alkoholem a účinně intervenovat. Pokud pachatel opakovaného domácího násilí by odmítal zdůvodněná doporučení se protialkoholně léčit, měl by takové léčení (nejčastěji ambulantní formou) nařídít soud. O rázný krok by se v tomto problému mohl postarat i stát, např. vysokou spotřebu alkoholu snížit za pomoci účinných opatření, jako jsou vyšší zdanění alkoholu, regulace jeho reklamy a širší informovanost o nebezpečích alkoholu.

Je nutné přijmout zákony, které by byly na straně oběti. Přesto, aby byla pomoc poskytnuta, je nutná spolupráce ze strany oběti. Oběť musí být tím, kdo dá najevo svůj stav, požádá o pomoc a uvědomí si situaci, ve které se nachází. Policie sehrává klíčovou roli při potlačování a řešení tohoto problému, nemůže však nést jako jediná odpovědnost za řešení celé problematiky. Police ale může působit jen na ty případy, které jí jsou oznámeny, další sociálně právní a preventivně výchovná opatření ve vztahu k jednotlivým aktérům domácího násilí, zvláště pak k jeho obětem a dětem vyrůstajícím v tomto prostředí, což přísluší dalším státním či nestátním organizacím. Policie musí dá základ k tomu, aby násilí bylo účinně řešeno, ale musí se mít o co opřít. I nejlepší zákony mohou vyznít na prázdno pokud nejsou správně uplatňovány v praxi. Nejpodstatnější je chránit oběť před opakovaným útokem partnera, tedy policie potřebuje pravomoc, která zatím v České republice chybí - vykázat agresivního agresora na určitou dobu z blízkosti napadené oběti.

6 Seznam použitých informačních zdrojů

1. BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-629-3.
2. ČERVENKOVÁ, Lenka. *Kdy je lepší odejít*, MF Dnes 24.října, str. E/3.
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí: *Naléhavé problémy prevence a intervence v ČR*. ZPRAVODAJ BKB, 2001, ročník 10.
4. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Jednání policistů s obětí trestného činu-manuál pro účastníky kurzu: *Domácí násilí-policejní strategie*. Bílý kruh bezpečí, 2003.
5. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.
6. GJURIČOVÁ, Šárka, KOCOURKOVÁ, Jana a KOUTEK, Jiří. *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.
7. HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Přel.A.Kozlíková. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0994-9.
8. Trestní řád č.141/1961 Sb.
9. Trestní zákon č. 140/1961 Sb.
10. Domácí násilí-materiál pro potřeby Policie ČR a MP Děčín
11. Desatero o domácím násilí. IN Tiskový servis Odboru prevence kriminality, MV, prosinec 2001.
12. Webové stránky:
Domácí násilí <http://test.polar.cz/domacinasili/>
Elektra. <http://centrumelektra.cz/index.php?g=0>
Násilí na ženách. <http://www.profem.cz/index.php?clanek=52->
Bílý kruh bezpečí. <http://www.bkb.cz/>

7 Seznam příloh

Příloha č.1 a-b: dotazník (viz. text – str.30)

Příloha č.2 a-i : informační letáky Bílého kruhu bezpečí (viz. text – str. 26)

